

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan. Ehdotettu laki täydentäisi Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastoa koskevaa Euroopan unionin asetusta. Lailla kumottaisiin Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annettu laki. Uusi laki vastaisi pitkälti voimassa olevaa lakia, joskin osa nykyisestä sääntelystä ehdotetaan jätettäväksi tarpeettomana pois, sillä kyseisistä asioista on jo säädetty asetuksessa.

Lisäksi Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin, yhteisistä tutkintaryhmistä annettuun lakiin, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin, kilpailulakiin, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin sekä rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi lähinnä teknisiä muutoksia.

Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan asetuksen tullessa sovellettavaksi 12 päivänä joulukuuta 2019 tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA.....	5
2.1 Suomen lainsäädäntö ja käytännöt.....	5
2.2 Eurojustin toiminta.....	7
3 ASETUKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....	8
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	12
5 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	13
6 ASIAN VALMISTELU.....	14
6.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto.....	14
6.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	14
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	16
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	16
1.1 Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan.....	16
1.2 Laki Syyttäjälaitoksesta.....	22
1.3 Laki yhteisistä tutkintaryhmistä.....	22
1.4 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista.....	22
1.5 Kilpailulaki.....	22
1.6 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.....	23
1.7 Laki rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.....	23
2 VOIMAANTULO.....	23
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	23
LAKIEHDOTUKSET.....	26
1. Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan.....	26
2. Laki Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....	29
3. Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	30
4. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n muuttamisesta.....	31
5. Laki kilpailulain 39 §:n muuttamisesta.....	31
6. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 35 §:n muuttamisesta.....	32
7. Laki rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 9 §:n muuttamisesta.....	33
LIITTEET.....	34
RINNAKKAISTEKSTIT.....	34
2. Laki Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....	34
3. Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta.....	35

HE 45/2019 vp

4. Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n muuttamisesta.....	36
5. Laki kilpailulain 39 §:n muuttamisesta	37
6. Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 35 §:n muuttamisesta.....	38
7. Laki rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitujen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 9 §:n muuttamisesta	39

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Haagissa sijaitsevan Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (*Eurojust*) tehtävänä on tukea kansallisten viranomaisten välistä oikeudellista koordinointia ja yhteistyötä, jolla torjutaan terrorismia ja vakavaa, useampaa kuin yhtä EU-maata koskevaa järjestäytyntä rikollisuutta. Tehtäviensä suorittamiseksi Eurojust järjestää koordinoitkokouksia, rahoittaa ja järjestää asiantuntija-apua yhteisiin tutkintaryhmiin ja organisoii yhteistyötä koordinoitkeskusten avulla.

Eurojust perustettiin Eurojust-yksikön perustamisesta vakavan rikollisuuden torjunnan tehostamiseksi tehdyllä neuvoston päätöksellä 2002/187/YOS (*Eurojust-päätös*), ja sen tarkoituksena oli tehostaa vakavan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa Euroopan unionissa. Eurojustia koskevaan päätökseen tehtiin vuonna 2008 laajoja muutoksia. Suomessa Eurojustia koskeva päätös on pantu kansallisesti täytäntöön Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetulla lailla (742/2010; jäljempänä *Eurojust-laki*).

Sopimuksessa Euroopan unionin toiminnasta (SEUT), jonka muutokset ovat tulleet voimaan joulukuussa 2009, 85 artiklassa todetaan, että Eurojustin tehtävänä on tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttävöviranomaisten välistä koordinointia ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, joka koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytötoimia. Artiklassa säädetään myös, että Eurojustin rakenne, toiminta, toiminta-ala ja tehtävät määritellään tavallista lainsäätämöjärjestystä noudattaen annetuilla asetuksilla. Käytännössä tämä tarkoittaa, että SEUT-sopimuksen voimaantulon jälkeen Eurojustin säädösperusta on edellyttänyt uudistamista. Komissio antoi 17 heinäkuuta 2013 ehdotuksen Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastoa (Eurojust) koskevaksi asetukseksi. Ehdotuksen tarkoituksena oli säilyttää asetuksessa ne osat, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi Eurojustin hallinnossa ja toiminnassa, mutta samalla uudistaa viraston oikeudellista kehystä ja tehostaa sen toimintaa ja rakennetta. Keskeisenä tavoitteena oli, että Eurojust voisi keskittyä operatiiviseen toimintaan sekä keventää Eurojustin kansallisten jäsenten hallinnollista työtaakkaa. Asetus hyväksyttiin marraskuussa 2018 (Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1727, jäljempänä *Eurojust-asetus*). Asetusta sovelletaan 12 päivästä joulukuuta 2019.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus on Euroopan unionin oikeuden mukaisesti voimassa sellaisenaan eikä sitä saa selittää tai täsmentää kansallisella sääntelyllä. Asetusta ei yleensä saa kirjoittaa uudestaan eikä muutenkaan sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön. Asetus voi kuitenkin edellyttää täydentäviä kansallisia säännöksiä. Lisäksi tietyissä kysymyksissä asetukseen on saatettu jättää kansallista liikkumavaraa. Eurojust-asetus edellyttää joiltain osin täydentävää kansallista lainsäädäntöä ja tietyiltä osin asetuksessa on jätetty kansallista liikkumavaraa, joten kyseisistä asioista on syytä säätää laissa. Eurojust-asetuksen säännösten tulkinta jää kuitenkin lain soveltajan tehtäväksi. Eurojust-asetus edellyttää myös tietyjä teknistyyppisiä korjauksia muihin lakeihin säädösviittausten ja terminologian korjaamiseksi. Eurojust-asetuksella perustetaan Eurojust –niminen virasto aikaisemman Eurojust-yksikön tilalle.

2 Nykytila

2.1 Suomen lainsäädäntö ja käytännöt

Voimassa oleva Eurojust-laki sisältää säännökset kansallisesta jäsenestä ja hänen toimivallastaan, varajäsenestä, avustajasta, Suomen edustajasta Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä sekä kansallisista yhteyshenkilöistä ja heidän pääsystään Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Lisäksi laissa on säännökset tietojen toimittamisesta kansalliselle jäsenelle, henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustille, henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustilta Euroopan unionin ulkopuoliselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle sekä henkilötietojen tarkastamisesta.

Lain 2 §:n 1 momentin mukaan Suomea Eurojustissa edustaa kansallinen jäsen, jonka toimikausi on neljä vuotta. Toimikausi voidaan uudistaa kerran. Kansallinen jäsen nimitetään pykälän 2 momentin mukaan määräaikaiseen virkasuhteeseen valtiosyyttäjäksi valtakunnansyyttäjän toimistoon. Jäsenen nimittämiseen ja kelpoisuusvaatimuksiin sovelletaan, mitä valtiosyyttäjän nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään.

Kansallisen jäsenen toimivalta ja tehtävät on määritelty lain 3 §:ssä. Kansallisella jäsenellä on ensinnäkin Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 10 §:ssä tarkoitettu toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kansallisella jäsenellä on syyttäjän toimivalta koko maassa. Toimivalta kattaa kuitenkin vain Eurojustin tehtäviin kuuluvat rikosasiat. Kansallisella jäsenellä on syyttäjän toimivaltansa johdosta laajat tiedonsaantioikeudet muiden viranomaisten rekistereistä Syyttäjälaitoksesta annetun lain 22 §:n mukaisesti. Edelleen Eurojust-lain 3 §:n 1 momentin mukaan kansallinen jäsen on toimivaltainen vaihtamaan tietoja Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) kanssa Eurojust-päätöksen 26 artiklan 5 kohdassa mainitussa tarkoituksessa.

Pykälän 2 momentissa on asetettu kansalliselle jäsenelle velvollisuus viipymättä ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle tietoonsa tulleista seikoista, jotka liittyvät tai voivat liittyä Suomessa käsiteltävänä olevaan rikosasiaan. Hänen on myös viipymättä toimitettava vieraasta valtiosta saamansa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi. Säännöksen tarkoituksena on ollut määrittää kansallisen jäsenen ja Suomen toimivaltaisen viranomaisten välistä toimivallanjakoa, jonka mukaan päävastuu rikosasian käsittelystä on kansallisella viranomaisella.

Lain 3 §:n 3 momentti sisältää luettelon toimista, joita kansallinen jäsen voi tehdä toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella. Tällaisia asioita ovat 1) rikosasian saattaminen Eurojustin käsiteltäväksi, 2) pyynnön tekeminen vieraalle valtiolle rikosoikeudelliseen yhteistyöhön liittyen, 3) päätöksen tekeminen esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvan rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa, 4) päätöksen tekeminen Eurojustin järjestämässä koordinoitukokouksessa tarpeelliseksi katsotun esitutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa ja 5) päätöksen tekeminen luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun tai sen koordinoimisesta Suomessa. Säännöksen tarkoituksena on perusteluiden mukaan muun muassa helpottaa kansallisten viranomaisten toimintaa mahdollistamalla sen, että nämä voivat valtuuttaa kansallisen jäsenen toimimaan puolestaan oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvien pyyntöjen laatimisessa ja niiden täytäntöönpanossa sekä silloin, kun Eurojust koordinoi useaa jäsenvaltiota koskevan rikosasian tutkintaa tai syytetoimia. Mainitussa 3 kohdassa kansallisen jäsenen toimivalta on rajattu vain sellaisiin toimenpiteisiin, joista Suomessa päättää esitutkintaviranomainen tai syyttäjä. Kansalliselle jäsenelle ei siis ole mahdollista siirtää toimivaltaa päättää sellaisista täytäntöönpanotoimista, joista Suomessa päättää tuomioistuin. Säännöksen perusteluissa on todettu rajauksen olevan perusteltu, sillä valtiosääntöoikeudellisesti saattaisi olla ongelmallista siirtää tuomioistuimelle kuuluvaa pää-

tösvaltaa kansalliselle jäsenelle. Momentin 4 ja 5 kohtien tarkoituksena on ollut mahdollistaa se, että esimerkiksi tutkinnanjohtaja tai valvotusta läpilaskusta päättävä virkamies voi valtuuttaa kansallisen jäsenen tarvittaessa päättämään Eurojustin koordinoitkokouksessa sovitun toimenpiteen toteuttamisesta Suomessa, jos asianomainen virkamies itse ei ole päässyt osallistumaan kokoukseen.

Pykälän 4 momentti koskee kansallisen jäsenen toimivaltuuksia kiireellisissä tilanteissa. Säännöksen tarkoituksena on ollut turvata kansallisen jäsenen mahdollisuudet toimia nopeaa päätöstä edellyttävässä tilanteessa, joissa hän ei saa yhteyttä Suomessa viranomaiseen, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä. Momentin mukaan kansallinen jäsen voi tällaisissa tilanteissa päättää 3 momentin 3—5 kohdassa mainituista toimenpiteistä. Perusteluiden mukaan kansallisen jäsenen päätösvaltaa kiiretilanteissa on pyritty rajaamaan siten, että säännökseen ei käytännössä olisi tarvetta turvautua. Tämä johtuu siitä, että Suomessa toimii päivystysjärjestelmä sekä esitutkintaviranomais- että syyttäjäjärjestelmässä. Kansallisen jäsenen toimivaltaa rajoittaa se, että hänen on säännöksen mukaan oltava aina ennen päätöksen tekemistä yhteydessä Suomen viranomaiseen, joka vastaa toimenpiteen käytännön toteuttamisesta. Näin varmistetaan siitä, että toimenpide toteutetaan asianmukaisesti ja voimassaolevia menettelysääntöjä noudattaen. Momentissa edellytetään lisäksi, että toimenpiteestä on viipymättä ilmoitettava viranomaiselle, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä. Tämän jälkeen mainitulla viranomaisella olisi toimivalta päättää toimenpiteen jatkamisesta tai sen keskeyttämisestä.

Pykälän 5 momentissa on säännös siitä, että kansallinen jäsen voi käyttää asian käsittelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saamia henkilöitä salassapitosääntöjen estämättä. Pykälän 6 momentissa on viittaussäännös, jonka mukaan kansallisen jäsenen osallistumisesta yhteiseen tutkintaryhmään säädetään yhteisistä tutkintaryhmistä annetussa laissa (1313/2002). Momentissa on lisäksi säännös siitä, että menettelystä kansallisen jäsenen toimivaltaan kuuluvissa asioissa on muutoin voimassa mitä siitä on erikseen säädetty tai sovittu.

Eurojust-lain 4 § koskee kansallisen jäsenen varajäsentä. Jäsenelle nimetään vähintään yksi varajäsen ja tämä on täytettävä kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset. Käytännössä tämä tarkoittaa oikeustieteen kandidaatin tai maisterin tutkintoa. Varajäsen toimii tarvittaessa kansallisen jäsenen sijaisena. Varajäsenen toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa. Varajäsenen määrää valtakunnansyyttäjän toimisto. Varajäsenellä on lain 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijaisena. Käytännössä varajäseniä on nimetty yksi, ja varajäsen on hoitanut tehtävänsä Suomesta käsin muiden virkatehtäviensä ohella. Varajäsenenä on useimmiten toiminut kansallisena jäsenenä aiemmin toiminut syyttäjä.

Lain 5 § puolestaan koskee kansallisen jäsenen avustajaa. Valtakunnansyyttäjän toimisto määrää kansalliselle jäsenelle vähintään yhden avustajan. Toimikausi on neljä vuotta ja se voidaan uudistaa. Avustaja voi toimia kansallisen jäsenen sijaisena, jos hän täyttää kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset. Avustaja eroaa varajäsenestä siinä, ettei avustajalle ole asetettu erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Näin ollen avustajana on voinut toimia esimerkiksi poliisihallinnon edustaja, jolla ei ole oikeustieteen tutkintoa. Käytännössä avustajia on ollut useampia ja nämä ovat pääasiallisesti olleet Syyttäjälaitoksen virkamiehiä. Lisäksi Eurojustissa kansallisen jäsenen apuna on voinut toimia valtakunnansyyttäjän toimiston määräämä kansallinen asiantuntija, jonka toimikausi on vaihdellut kuuden ja kymmenen kuukauden välillä. Pääasiassa kansallisena asiantuntijana on toiminut syyttäjä.

Suomen edustajasta Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä säädetään lain 6 §:ssä. Sen mukaan oikeusministeriö nimeää Suomen edustajan Eurojust-päätöksen 23 artiklan nojalla perustettuun yhteiseen valvontaelimeen. Kyseessä on jäsenvaltioiden edustajista koottu riippumaton elin, joka valvoo henkilötietojen käsittelyyn liittyvää toimintaa Eurojustissa.

Kansallisista yhteyshenkilöistä säädetään lain 7 §:ssä. Säännöksen mukaan valtakunnansyyttäjän toimisto nimeää yhden tai useamman Eurojust-päätöksen 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kansallisen yhteyshenkilön. Kansallisten yhteyshenkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmään säädetään 8 §:ssä.

Lain 9 § koskee tietojen toimittamista kansalliselle jäsenelle. Rikosasian käsittelystä vastaavan viranomaisen on toimitettava kansalliselle jäsenelle Eurojust-päätöksessä määriteltyjä tietoja sekä terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2005/671/YOS 2 artiklassa tarkoitettujen tietojen lisäksi muut tiedot, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi. Tietojen toimittamisvelvoite on näin ollen melko laaja ja myös väljästi muotoiltu. Henkilötietojen luovuttamisesta Eurojustille säädetään 10 §:ssä. Eurojustille voidaan pykälän 1 momentin mukaan luovuttaa Eurojustin pyynnöstä sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot rikosrekisteristä ja muista oikeushallinnon henkilörekistereistä samoin edellytyksin kuin syyttäjälle. Pykälän 2 momentin mukaan tietojen luovuttamiseen Eurojustille poliisin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin henkilörekistereistä sovelletaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 25 §:ää, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 35 §:ää, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 23 §:ää sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 30 §:ää. Pykälän 3 momentissa on todettu, että rekisterinpitäjä päättää 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta. Tiedot luovutetaan Eurojustille kansallisen jäsenen välityksellä.

Lain 11 § koskee henkilötietojen luovuttamista Eurojustilta Euroopan unionin ulkopuoliselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Säännöksen mukaan kansallinen jäsen voi antaa suostumuksensa 9 §:n nojalla Eurojustille luovutetun henkilötiedon luovuttamiseen Eurojustilta kolmannelle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle edellyttäen, että tieto saadaan Suomen lain mukaan luovuttaa asianomaiselle vieraalle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Säännös vastaa Eurojust-päätöstä, jonka mukaan luvan luovuttamiselle antaa kansallinen jäsen. Ennen suostumuksen antamista jäsenen on säännöksen mukaan tarvittaessa neuvoteltava tiedot luovuttaneen viranomaisen kanssa.

Lain viimeinen varsinainen säännös koskee henkilötietojen tarkastamista. Lain 12 §:n mukaan Eurojustin käsittelemien henkilötietojen tarkastamista koskeva pyyntö on esitettävä valtakunnansyyttäjän toimistolle. Valtakunnansyyttäjän toimiston on viipymättä toimitettava pyyntö Eurojustin käsiteltäväksi.

Eurojustia ja kansallista jäsentä koskevaa sääntelyä on myös muualla lainsäädännössä, muun muassa laissa yhteisistä tutkintaryhmistä. Sen 1 §:n 2 momentin mukaan ilmoitus aikomuksesta perustaa yhteinen tutkintaryhmä tulee tehdä Eurojustin Suomen kansalliselle jäsenelle, jos tutkintaryhmän toiminta liittyy Eurojustin toimivaltaan tai tehtäviin. Toimivaltainen syyttäjä voi ilmoittautua tutkintaryhmän jäseneksi. Lisäksi 2 §:n 2 momentissa säädetään, että jos tutkintaryhmä koskee Suomea ja tutkintaryhmää varten myönnetään Euroopan unionin rahoitusta, tutkintaryhmään on kutsuttava Eurojustin Suomen kansallinen jäsen.

2.2 Eurojustin toiminta

Eurojustissa on 28 kansallista jäsentä, yksi kustakin jäsenmaasta. Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta tai Irlanti eivät osallistu uuteen Eurojust-asetukseen eikä asetusta sidos eikä sitä sovelleta näihin valtioihin. Kansalliset jäsenet hoitavat yhdessä Eurojustille annettua tehtävää eli koordinoivat kansallisia viranomaisia tutkinta- ja syytetoimien eri vaiheissa. Eurojustissa ratkotaan myös käytännön ongelmia, joita aiheutuu jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien eroista. Eurojustin kotipaikassa Haagissa työskentelevät kansalliset jäsenet ovat syyttäjiä, tuomareita

tai vastaavaa toimivaltaa käyttäviä esitutkintaviranomaisia. Heidän lisäksi Eurojustin hallinnossa työskentelee 260 henkilöä. Kansallisia jäseniä avustavat varajäsenet, avustajat ja kansalliset asiantuntijat. Eurojustilla on myös yhteistyösopimuksia kolmansien maiden kanssa, ja Eurojustissa voi työskennellä yhteyssyöttäjiä kyseisistä maista. Yhteistyösopimusten tarkoituksena on kehittää Eurojustin ja kolmansien maiden välisiä suhteita ja tehostaa yhteistyötä ja tietojen vaihtoa vakavan rikollisuuden, erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi. Viimeisimmät yhteistyösopimukset on tehty vuonna 2018 Albanian ja Georgian kanssa. Vuonna 2019 on valmisteltu yhteistyösopimuksia Tanskan ja Serbian kanssa.

Eurojust käsittelee noin 2000 tapausta vuodessa. Koordinointikokouksia pidetään vuosittain noin 200. Niihin kokoontuu kansallisia oikeus- ja esitutkintaviranomaisia eri jäsenvaltioista ja tarvittaessa kolmansista valtioista. Kokouksissa selvitetään tapausten käsittelyyn liittyviä ongelmia ja suunnitellaan operatiivisia toimia, kuten samanaikaisia pidätyksiä ja kotietsintöjä. Koordinointikokouksissa keskitytään tapauksiin, jotka edustavat neuvoston pääpainopisteiksi määrittämiä rikoslajeja. Näitä ovat terrorismirikokset, huumausainerikokset, ihmiskauppa, petokset, korruptionrikokset, tietoverkkorikokset, rahanpesurikokset ja muut järjestäytyneiden rikollisryhmien lailliseen talouteen kohdistamat teot.

Suomen osaston käsittelemiä uusia operatiivisia juttuja avattiin vuoden 2018 aikana yhteensä 77. Edellisenä vuonna 2017 vastaava luku oli 60 ja vuonna 2016 yhteensä 69. Vaikka uusien operatiivisten juttujen kokonaismäärä nousi edellisistä vuosista 2016 ja 2017, niin osaston kokonaistyömäärä on kuitenkin pysynyt viime vuosina lähes samalla tasolla. Vuoden 2018 päättyessä Suomen osastolla oli avoimena yhteensä 61 operatiivista juttua.

Suomen kansallisilta viranomaisilta tuli vuoden 2018 aikana yhteensä 46 uutta operatiivista juttua. Useimmiten toisena kohdevaltiona oli Espanja, Italia, Ranska, Alankomaat, Malta tai Viro. Muut maat avasivat Suomelle yhteensä 31 uutta operatiivista juttua. Näistä uusista jutuista useimmat avasivat Alankomaat, Itävalta ja Saksa.

Suomen omassa kansallisessa koordinointijärjestelmässä on 12 edustajaa (15.2.2019), joista kuusi edustaa Syyttäjälaitosta, viisi poliisia ja yksi Tullia.

3 Asetuksen pääasiallinen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Eurojust-asetuksessa on yhdeksän lukua, joiden sisältöä ja suhdetta Suomen lainsäädäntöön esitellään lyhyesti jäljempänä. Voimassa olevaa Eurojust-lakia ja Eurojustin toimintaan liittyviä käytäntöjä Suomessa on esitelty tarkemmin edellä jaksossa 2.1.

Eurojust-asetuksen ensimmäinen luku sisältää säännökset Eurojustin perustamisesta, tavoitteista ja tehtävistä.

Eurojust-asetuksen *1 artiklan* mukaan asetuksella perustettava Eurojust korvaa Eurojust-päätöksellä perustetun Eurojustin ja on sen seuraaja. Eurojustin tehtävät täsmennetään Eurojust-asetuksen *2 artiklassa*. Sen mukaan Eurojust tukee ja tehostaa jäsenvaltioiden viranomaisten, Europolin, Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) ja Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) toteuttamien operaatioiden ja sekä niiden toimittamien tietojen perusteella kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten toiminnan yhteensovittamista ja yhteistyötä sellaisen vakavan rikollisuuden alalla, jota Eurojust on toimivaltainen käsittelemään, jos rikollisuus koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota tai edellyttää yhteisin perustein toteutettavia syytetoimia. Eurojust hoitaa tehtäviään jäsenvaltioiden viranomaisten pyynnöstä, omasta aloitteestaan tai EPPO:n pyynnöstä.

Eurojustin toimivalta on määritelty *3 artiklassa*, jonka 1 kohdan mukaan toimivalta kattaa Eurojust-asetuksen liitteessä 1 luetellut vakavan rikollisuuden muodot. Näitä ovat terrorismi, järjestäytynyt rikollisuus, laiton huumausainekauppa, rahanpesu, ydin- ja radioaktiivisiin aineisiin liittyvät rikokset, maahanmuuttajien salakuljetus, ihmiskauppa, varastettujen ajoneuvojen laittomaan kauppaan liittyvä rikollisuus, tahallinen henkirikos, pahoinpitely ja vakavan ruumiinvamman aiheuttaminen, ihmisen elinten ja kudosten laiton kauppa, ihmisryöstö, vapaudenriisto ja panttivangin ottaminen, rasismi ja muukalaisviha, ryöstö ja törkeä varkaus, kulttuuriomaisuuden, mukaan lukien antiikki- ja taide-esineiden, laiton kauppa, kavallus ja petos, unionin taloudellisia etuja vahingoittavat rikokset, sisäpiirikauppa ja finanssimarkkinoiden manipulointi, ryöstön tapainen kiristys ja kiristys, tuotteiden luvaton väärentäminen ja jäljentäminen, hallinnollisten asiakirjojen väärentäminen ja kaupankäynti väärennöksillä, rahan ja maksuvälineiden väärentäminen, tietotekniikkarikollisuus, lahjonta, laiton ase-, ammus- ja räjähteiden kauppa, uhanalaisten eläinlajien laiton kauppa, ympäristörikollisuus, mukaan lukien alusten aiheuttama meren pilaantuminen, hormonivalmisteiden ja muiden kasvua edistävien aineiden laiton kauppa, seksuaalinen hyväksikäyttö ja seksuaalinen riisto, mukaan lukien lasten hyväksikäyttöön liittyvä materiaali ja lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin, joukotuhonta, rikokset ihmisyyttä vastaan ja sotarikokset.

Muiden kuin edellä mainittujen rikollisuuden muotojen osalta Eurojust voi lisäksi avustaa tutkinta- ja syytetoimissa, jos jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen sitä pyytää. Eurojust voi jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä avustaa myös tutkinta- ja syytetoimissa, jotka koskevat vain tätä jäsenvaltiota ja kolmatta maata sillä edellytyksellä, että kyseisen kolmannen maan kanssa on tehty yhteistyösopimus tai yhteistyöjärjestely, tai sillä edellytyksellä, että tietyssä tapauksessa tällaisen avun antamiseen liittyy keskeinen etu. Artiklan 2 kohdan mukaan Eurojust käyttää toimivaltaansa unionin taloudellisia etuja vahingoittavissa rikoksissa tapauksissa, joihin liittyy jäsenvaltioita, jotka osallistuvat EPPO:n perustamista koskevaan tiiviimpään yhteistyöhön, mutta joiden osalta EPPO:lla ei ole toimivaltaa tai se päättää olla käyttämättä toimivaltaansa.

Eurojust-asetuksen *4 artiklassa* on listattu Eurojustin operatiiviset tehtävät, joita ovat muun muassa jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten avustaminen tutkinta- ja syytetoimien parhaan mahdollisen koordinoinnin varmistamiseksi, erilainen yhteistyö rikosoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston (EJN), EPPO:n ja Europolin kanssa sekä operatiivisen, teknisen ja taloudellisen tuen antaminen jäsenvaltioiden rajat ylittävälle operaatioille ja tutkintatoimille. Eurojust-asetuksen *5 artikla* koskee operatiivisten ja muiden Eurojustin tehtävien hoitamista ja, siinä on määritelty muun muassa, millaisissa asioissa Eurojust toimii kansallisten jäsentensä muodostamana kollegiona.

Eurojust-asetuksen toisessa luvussa on säännökset Eurojustin rakenteesta ja organisaatiosta.

Eurojust muodostuu *6 artiklan* mukaan kansallisista jäsenistä, kollegiosta, johtokunnasta ja hallintojohtajasta. Kansallisten jäsenten asemaa koskevan *7 artiklan* mukaan Eurojustissa on kustakin jäsenvaltiosta yksi jäsenvaltion oman oikeusjärjestelmänsä mukaisesti lähettämä kansallinen jäsen. Kansallisen jäsenen tavanomaisen työskentelypaikan on oltava Eurojustin kotipaikassa. Kutakin kansallista jäsentä avustaa yksi varajäsen ja avustaja. Varajäseniä ja avustajia voi olla myös useampia. Kansallisilla jäsenillä ja varajäsenillä on oltava syyttäjän, tuomarin tai kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti syyttäjän tai tuomarin toimivaltaa vastaavaa toimivaltaa käyttävän oikeusviranomaisen edustajan asema. Kansallisten jäsenten ja heidän varajäsentensä toimikausi on viisi vuotta, ja se voidaan uusida kerran. Tältä osin Eurojust-asetus poikkeaa nykyisestä Eurojust-laista, jonka mukaan toimikausi on neljä vuotta. Eurojust-asetuksen siirtymäjärjestelyitä koskevan 80 artiklan 2 kohdassa todetaan, että aiemman Eurojust-päätöksen mukaisesti lähetetyt kansalliset jäsenet toimivat Eurojustin kansallisina jäseni-

nä Eurojust-asetuksen tultua voimaan, ja heidän toimikauttaan voidaan jatkaa kerran riippumatta siitä, onko toimikautta jatkettu aiemmin. Lisäksi Eurojust-asetus poikkeaa aiemmasta Eurojust-päätöksestä ja Eurojust-laista siinä, että kansallisella jäsenellä ja varajäsenellä on oltava käytännössä syyttäjän tai tuomarin asema. Eurojust-päätöksen mukaan kansallisena jäsenenä on voinut toimia myös esitutkintaviranomaisen toimivaltuudet omaava henkilö. Eurojust-laissa kansallisen jäsenen ja varajäsenen nimittäminen on sidottu syyttäjän kelpoisuusvaatimuksiin.

Kansallisten jäsenten valtuudet on määritelty *8 artiklassa*. Kansallisilla jäsenillä on muun muassa valtuudet olla suoraan yhteydessä jäsenvaltioiden toimivaltaisiin kansallisiin viranomaisiin tai muihin toimivaltaisiin unionin elimiin, ja vaihtaa niiden kanssa tietoja, tukea keskinäistä oikeusapua tai vastavuoroista tunnustamista koskevien pyyntöjen esittämistä tai täytäntöönpanoa ja osallistua yhteisten tutkintaryhmien toimintaan. Tämän lisäksi jäsenvaltiot voivat myöntää kansallisille jäsenille lisävaltuuksia kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Kansallisilla jäsenillä on oltava *9 artiklan* mukaan pääsy, tai ainakin mahdollisuus saada tietoja, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti rikosrekistereistä, pidätettyjen henkilöiden rekistereistä, tutkintarekistereistä, DNA-rekistereistä sekä jäsenvaltioidensa viranomaisten muista rekistereistä, jos kyseiset tiedot ovat tarpeen heidän tehtäviensä hoitamiseksi. Suomessa tällaisia tietoja kerätään rikos- ja sakkorekisterin lisäksi esimerkiksi poliisin henkilörekistereistä. Eurojust-asetuksessa määritellyt toimivaltuudet vastaavat Eurojust-päätöksen ja nykyisen Eurojust-lain mukaisia kansallisen jäsenen toimivaltuuksia.

Artiklat 10–15 sisältävät tarkemmat säännökset Eurojustin kollegiosta. Artiklat koskevat kollegion kokoonpanoa, Eurojustin puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa, puheenjohtajan tehtävään valintaan liittyvää korvausjärjestelyä, kollegion kokouksia, kollegion äänestysääntöjä sekä vuotuista ja monivuotista ohjelmasuunnittelua. Eurojust-asetuksen *16 artikla* koskee johdokunnan toimintaa, ja *17 ja 18 artiklat* puolestaan hallintojohtajan asemaa ja velvollisuuksia.

Eurojust-asetuksen kolmannessa luvussa säädetään tarkemmin Eurojustin operatiivisista asioista.

Eurojust-asetuksen *19 artikla* koskee päivystävää koordinaatiota, jolla on oltava valmius vastaanottaa ja käsitellä sille toimitettuja pyyntöjä kaikkina vuorokauden aikoina. Päivystävää koordinaatiota hoitaa kustakin jäsenvaltiosta yksi päivystävän koordinaation edustaja, joka voi olla joko kansallinen jäsen, hänen varajäsenensä, avustaja, jolla on oikeus toimia kansallisen jäsenen sijaisena, tai kansallinen asiantuntija. Päivystyksen järjestämisestä ei ole säännöksiä nykyisessä Eurojust-laissa, mutta Eurojust-päätös velvoittaa tällaisen järjestämiseen ja käytännössä päivystystä on Suomessa hoidettu siten, että päivystäjinä ovat toimineet kansallinen jäsen, varajäsen ja avustajat. Eurojust-asetuksen *20 artikla* puolestaan koskee Eurojustin kansallista koordinoitijärjestelmää. Kunkin jäsenvaltion on ensinnäkin nimitettävä yksi tai useampi kansallinen yhteyshenkilö Eurojustia varten. Kansalliset yhteyshenkilöt vastaavat oman jäsenvaltionsa kansallisen koordinoitijärjestelmän toiminnasta. Kunkin jäsenvaltion on perustettava Eurojustin kansallinen koordinoitijärjestelmä seuraavien henkilöiden toiminnan koordinoimiseksi; a) Eurojustin kansalliset yhteyshenkilöt; b) EPPO:n toimivaltaa koskevia kysymyksiä käsittelevät kansalliset yhteyshenkilöt; c) Eurojustin terrorismiasioiden kansallinen yhteyshenkilö; d) rikosoikeuden alan Euroopan oikeudellisen verkoston kansallinen yhteyshenkilö ja enintään kolme muuta Euroopan oikeudellisen verkoston yhteysviranomaista; e) yhteisten tutkintaryhmien verkoston kansalliset jäsenet ja yhteyspisteet ja päätöksillä 2002/494/YOS, 2007/845/YOS ja 2008/852/YOS perustettujen verkostojen kansalliset jäsenet ja yhteyspisteet; f) soveltuvien osin muut asiankuuluvat oikeusviranomaiset. Vastaava säännös sisältyy Eurojust-päätökseen. Eurojust-laissa tosin on säännös ainoastaan kansallisen yhteyshenkilön nimeämisestä (7 §), mutta Suomi on perustanut koordinoitijärjestelmän ja nimennyt

ryhmään edustuksen kaikista Eurojust-päätöksen 12 artiklassa mainituista tahoista. Uutena tahona koordinaatiossa on Eurojust-asetuksessa mainittu EPPO:n perustamisen myötä sen toimivaltaa koskevia kysymyksiä käsittelevät kansalliset yhteyshenkilöt.

Eurojust-asetuksen *21 artikla* koskee tietojenvaihtoa jäsenvaltioiden kanssa ja kansallisten jäsenten välillä. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on vaihdettava Eurojustin kanssa kaikki sen tehtävien suorittamiseksi tarvittavat tiedot sovellettavien tietosuojasääntöjen mukaisesti. Artiklan 4, 5 ja 6 kohdassa on täsmennetty vähintään toimitettavat tiedot. Eurojust-päätöksessä (13 artikla) ja voimassa olevassa Eurojust-laissa (9 §) on säännökset tietojen toimittamisesta kansalliselle jäsenelle, ja sisällöllisesti säännökset vastaavat artiklassa säädettyä. Eurojust-asetuksen *22 artikla* koskee Eurojustin toimivaltaisille kansallisille viranomaisille toimittamia tietoja, *23 artikla* asianhallintajärjestelmää, hakemistoa ja tilapäisiä tietokantoja, *24 artikla* tilapäisten tietokantojen ja hakemistojen toimintaa ja *25 artikla* pääsyä asianhallintajärjestelmään kansallisella tasolla. Asianhallintajärjestelmään pääsystä on säädetty voimassa olevan Eurojust-lain 8 §:ssä, ja sääntely vastaa pitkälti Eurojust-asetusta.

Eurojust-asetuksen neljäs luku (*artiklat 26—46*) koskee tietojenkäsittelyä Eurojustissa.

Kyseiset säännökset täydentävät luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1725 (jäljempänä *toimielinten tietosuojasetus*), jota myös sovelletaan Eurojustin käsitellessä henkilötietoja. Euroopan tietosuojavaltuutettu valvoo Eurojustin suorittamaa henkilötietojen käsittelyä siten kuin Eurojust-asetuksen *40 artiklassa* säädetään. Eurojust-asetuksen *42 artiklan* mukaan Euroopan tietosuojavaltuutettu toimii kuitenkin tiiviissä yhteistyössä kansallisten valvontaviranomaisten kanssa tietyissä erityiskysymyksissä. Suomessa kansallisena valvontaviranomaisena toimii tietosuojalain (1050/2018) 8 §:ssä tarkoitettu tietosuojavaltuutettu.

Toimielinten tietosuojasetuksessa säädetään niin hallinnollisten kuin operatiivistenkin henkilötietojen käsittelystä. Eurojust-asetuksen tietojenkäsittelyä koskevassa luvussa on erityiset säännökset esimerkiksi operatiivisten henkilötietojen säilyttämisen aikarajoista (*29 artikla*) ja rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin (*31 artikla*). Henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä täydentää Eurojust-asetuksen liite II, jossa on lueteltu tarkemmin ne henkilötiedot, joita Eurojust saa toimivaltansa puitteissa ja operatiivisten tehtäviensä suorittamiseksi käsitellä.

Viides luku koskee Eurojustin suhteita yhteistyökumppaneihin.

Eurojust voi *47 artiklan* mukaan luoda ja pitää yhteistyösuhteita unionin toimielimiin, elimiin ja laitoksiin näiden toimielinten, elinten ja laitosten tavoitteiden mukaisesti, ja kolmansien maiden toimivaltaisiin viranomaisiin ja kansainvälisiin järjestöihin, siltä osin kuin on tarpeen sen tehtävien suorittamiseksi. Pääsääntöisesti Eurojust voi vaihtaa kaikkia tietoja, henkilötietoja lukuun ottamatta, edellä mainittujen yhteisöjen kanssa, siltä osin kuin sillä on merkitystä Eurojustin tehtävien suorittamiseksi. Rajatuin edellytyksin Eurojust voi myös vastaanottaa ja siirtää henkilötietoja.

Eurojustin yhteistyöstä Euroopan oikeudellisen verkoston ja rikosasioissa tehtävään oikeudelliseen yhteistyöhön osallistuvien muiden unionin verkostojen kanssa säädetään *48 artiklassa*. Suhteista Europoliin säädetään *49 artiklassa*. Sen mukaan Eurojust luo tiiviit yhteistyösuhteet Europoliin ja pitää niitä yllä siltä osin kuin sillä on merkitystä niiden virastojen tehtävien suo-

rittämiseksi ja niiden tavoitteiden toteuttamiseksi, ottaen huomioon tarpeen välttää päällekkäistä työtä. Suhteista EPPO:on säädetään puolestaan *50 artiklassa*. Sen mukaan Eurojust luo myös EPPO:on tiiviin suhteen ja pitää sitä yllä kummankin toimivaltuuksien ja toimivallan puitteissa tapahtuvan keskinäisen yhteistyön sekä virastojen välisten yhteyksien kehittämisen kautta. Eurojust-asetuksen *51 artikla* koskee suhteita muihin unionin elimiin ja laitoksiin, kuten OLAF:iin ja Euroopan raja- ja merivartiostoon.

Eurojust-asetuksen *52 artikla* koskee suhteita kolmansien maiden viranomaisiin ja kansainvälisiin järjestöihin. Eurojust voi luoda yhteistyösuhteet kolmansien maiden viranomaisiin ja kansainvälisiin järjestöihin ja pitää niitä yllä. Tätä varten Eurojust laatii komissiota kuullen neljän vuoden välein yhteistyöstrategian, jossa määritetään ne kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt, joiden kanssa tehtävään yhteistyöhön on operatiivinen tarve. Aikaisemmin Eurojust on voinut Eurojust-päätöksen 26a artiklan mukaan neuvotella tarpeelliseksi katsomiaan yhteistyösopimuksia itsenäisesti ilmoitettuaan neuvostolle neuvottelujen aloittamisesta, minkä jälkeen neuvosto on hyväksynyt määränemmistöllä sopimuksen. Eurojust-asetuksen *53 artikla* taas koskee kolmansiin maihin lähetettyjä yhteystuomareita, joita collegio voi lähettää oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi. Yhteystuomareiden tehtäviin sisältyvät kaikki toimet, joiden tarkoituksena on edistää ja nopeuttaa kaikkia rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön muotoja Eurojustin ja sen jäsenmaiden sekä kyseessä olevan kolmannen maan välillä. Eurojust-asetuksen *54 artiklassa* säädetään kolmansien maiden esittämistä ja niille esitettävistä oikeudellista yhteistyötä koskevista pyynnöistä.

Operatiivisten henkilötietojen toimittamisesta unionin toimielimille, elimille ja laitoksille säädetään *55 artiklassa*, ja tällaisten henkilötietojen siirrosta kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille *56—59 artiklassa*. Eurojust-asetuksen 56 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan Eurojustin on saatava jäsenvaltion toimivaltaiselta viranomaiselta henkilötietojen siirrolle ennakkolupa ennen tietojen siirtämistä kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle. Tältä osin Eurojust-asetus poikkeaa aiemmasta Eurojust-päätöksestä, jonka mukaan luvan antaa kansallinen jäsen.

Eurojust-asetuksen kuudes luku koskee Eurojustin varainhoitoa (*60—64 artikla*) ja seitsemäs luku sen henkilöstöä (*65 ja 66 artikla*). Kansallisista asiantuntijoista ja muusta henkilöstöstä säädetään *66 artiklassa*. Sen 1 kohdan mukaan Eurojust voi käyttää oman henkilöstönsä lisäksi kansallisia asiantuntijoita ja muuta henkilöstöä, joka ei ole sen palveluksessa. Kahdeksas luku sisältää arviointia ja raportointia koskevat säännökset (*67—69 artikla*), ja yhdeksäs luku yleiset säännökset ja loppusäännökset (*70—82 artikla*). Kyseiset luvut eivät edellytä täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Eurojust-asetuksen tarkoituksena on säilyttää asetuksessa ne osat, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi Eurojustin hallinnossa ja toiminnassa, mutta samalla uudistaa viraston oikeudellista kehystä ja tehostaa sen toimintaa ja rakennetta. Keskeisenä tavoitteena on, että Eurojust voisi keskittyä operatiiviseen toimintaan ja keventää Eurojustin kansallisten jäsenten hallinnollista työtaakkaa.

Esityksen tavoitteena on tehdä Eurojustia koskevaan lainsäädäntöön Eurojust-asetuksen edellyttämät muutokset. Selkeyden vuoksi Eurojust-asetuksesta aiheutuvat lainsäädäntömuutokset ehdotetaan tehtäväksi kumoamalla voimassa oleva Eurojust-laki ja säätämällä uusi Eurojust-asetusta täydentävä Eurojust-laki. Ehdotettu laki vastaisi kuitenkin sisällöltään monelta osin voimassa olevaa lakia. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena ottaen huomioon, että asial-

lisesti Eurojustin toimintaan ei ole Eurojust-asetuksen myötä tulossa suuria muutoksia, eikä myöskään nykyisessä lainsäädännössä kansallisella tasolla ole ilmennyt mainittavia ongelmia.

Ehdotettavan uuden Eurojust-lain nimeksi tulisi laki Suomen osallistumisesta Euroopan Unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan. Ehdotuksessa on pyritty selkiyttämään kansallisen jäsenen toimivaltaa koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotettavassa laissa selkiytettäisiin valtakunnansyyttäjän toimiston roolia Eurojustiin liittyvissä kansallisissa päätöksissä. Ehdotettavassa laissa ei voimassa olevasta laista poiketen säädettäisi enää Suomen edustajasta Eurojustin yhteisessä valvontaelimessä, sillä Eurojust-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittelyn valvonta siirtyisi valvontaelimeltä Euroopan tietosuojavaltuutetulle.

Teknisenä muutoksena ehdotettavaan lakiin ei tulisi enää viittaussäännöksiä poliisiin, Rajavartiolaitoksen ja Tullin henkilötietojen käsittelyä koskeviin lakeihin tai julkisuuslakiin. Tämä ei kuitenkaan merkitsisi sisällöllistä muutosta sovellettavaan lainsäädäntöön. Samoin viittaus yhteisistä tutkintaryhmistä annettuun lakiin poistuisi, vaikka kyseisen lain Eurojustia koskevia säännöksiä edelleen kyseisessä laissa säädetyllä tavalla sovellettaisiin.

Eurojust-asetus edellyttäisi muutamien lähinnä teknistyyppisten korjauksien tekemistä muihin lakeihin. Muutoksia tehtäisiin Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin, Rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin (1286/2003), rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annettuun lakiin (295/2012), yhteisistä tutkintaryhmistä annettuun lakiin, julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin (1397/2016) ja kilpailulakiin (948/2011). Kyse olisi lähinnä säädösviittausten ja terminologian korjaamisesta.

5 Esityksen vaikutukset

Esityksellä voidaan arvioida olevan käytännössä vain vähäisiä vaikutuksia. Eurojust-asetus ei tuo juurikaan muutoksia Eurojustin operatiiviseen toimintaan, vaan muutokset liittyvät pääosin Eurojustin hallinnon organisointiin. Ehdotettavat muutokset lainsäädäntöön johtuvat suurilta osin asetuksen luonteesta suoraan sovellettavana lainsäädäntönä, jolloin päällekkäistä kansallista lainsäädäntöä on nykyisestä osin karsittava. Varsinaisia muutoksia Suomen kansallisten viranomaisten toimintaan Eurojust-asetus tai ehdotettava sitä täydentävä lainsäädäntö ei aiheuta.

Kansallisen jäsenen, varajäsenen, avustajien ja kansallisen asiantuntijan palkkakustannuksesta vastaisi nykyiseen tapaan se viranomainen, jota mainitut henkilöt edustavat, eikä Eurojust-asetus edellytä, että muilla kuin kansallisella jäsenellä olisi oltava pysyvä toimipaikkansa Haagissa. Esityksessä ehdotetaan, että nykyisestä poiketen varajäsenenä ja avustajana voisi jatkossa toimia ainoastaan syyttäjä, mikä tarkoittaisi kyseisten henkilöiden palkkakustannusten kasautumista Syyttäjälaitokselle. Käytännössä tämän merkitys on kuitenkin vähäinen, sillä varajäsen ja avustaja toimivat tehtävämääräyksellä, ja käyttävät suurimman osan työajastaan muiden tehtävien hoitamiseen syyttäjänä. Tähänkin saakka varajäsenenä on toiminut syyttäjä, eivätkä avustajat ole käyttäneet merkittävää osaa työajastaan Eurojustin tehtävien hoitamiseen.

Henkilötietojen suojan valvonta siirtyy Eurojustin yhteiseltä valvontaelimeltä Euroopan tietosuojavaltuutetulle ja joiltakin osin kansalliselle valvontaviranomaiselle eli tietosuojavaltuutetulle. Tehtävää voidaan pitää uutena ja sen hoitamiseen tulisi varata riittävät resurssit, arviolta 0,2 htv:tä.

Ehdotetut muutokset voidaan toteuttaa kehyspäätöksissä ja valtion talousarviossa osoitettujen määrärahojen puitteissa.

6 Asian valmistelu

6.1 Valmisteluvaiheet ja aineisto

Oikeusministeriö asetti 18 päivänä lokakuuta 2018 työryhmän valmistelemaan Eurojust-asetuksen edellyttämää täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Työryhmän tehtävänä oli valmistella Eurojust-asetusta täydentävät ja sen voimaantulosta muutoin johtuvat tarpeelliset kansalliset säännökset. Työryhmän tuli laatia mietintönsä hallituksen esityksen muotoon. Työryhmässä on oikeusministeriön lisäksi ollut edustettuna sisäministeriö, Poliisihallitus, Valtakunnansyyttäjänvirasto (nykyinen valtakunnansyyttäjän toimisto) ja Tulli. Lisäksi työryhmä on työskentelensä aikana kuullut Eurojustin kansallista jäsentä.

Eurojust-asetuksen valmisteluvaiheessa valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle kirjelmän U 79/2013 vp. Lakivaliokunta on antanut Eurojust-asetuksesta lausunnon LaVL 24/2013 vp.

6.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Ehdotus hallituksen esitykseksi laiksi Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta on ollut lausuntokierroksella. Lausuntopalautteesta on laadittu lausuntoyhteenveto. Lausuntoa on pyydetty 38 eri taholta ja 14 lausuntoa on saapunut. Lausunnonantajien tarkemmat näkemykset ilmenevät lausuntotiivistelmästä.

Esitystä on useissa lausunnoissa pidetty kannatettavana ja hyvin perusteltuna. On todettu, että ehdotettu laki vastaa sisällöltään pitkälti voimassa olevaa lakia eikä aiheuta varsinaisia muutoksia kansallisten viranomaisten toimintaan. Kansallisen jäsenen toimivaltaa koskevat säännökset erityisesti kiiretilanteissa ovat saaneet kannatusta useassa lausunnossa.

Tietosuojaa koskevia säännöksiä on pidetty kannatettavina. Helsingin poliisilaitos toteaa lausunnossaan, että tiedonsaantioikeuden tulee olla mahdollisimman laaja ja joustava, jotta asioiden nopea ja tehokas hoitaminen mahdollistuu. Erityisen kannatettavana on pidetty muutosta, että henkilötietojen luovuttamisesta kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle päättää kansallisen jäsenen sijasta alkuperäisen siirron toteuttanut toimivaltainen viranomainen. Oikeusrekisterikeskuksen näkemyksen mukaan nyt ehdotettu tiedonsaantisäännös vastaa asiallisesti voimassa olevaa.

Tietosuojavaltuutetun toimisto toteaa lausunnossaan, että henkilötietojen suojan valvonnan siirtyessä Eurojustin yhteiseltä valvontaelimeltä Euroopan tietosuojavaltuutetulle ja joiltakin osin kansalliselle valvontaviranomaiselle, olisi ilmeisesti paikallaan täsmentää ehdotettua lakia siten kuin Europolia koskevassa laissa on säädetty. Jos kansallisena valvontaviranomaisena olisi tietosuojavaltuutettu, voidaan tehtävää pitää uutena ja siihen tulisi varata myös riittävät resurssit (arviolta 0,2 htv). Eurojust-asetuksen 40 artiklan mukaan Euroopan tietosuojavaltuutettu valvoo Eurojustin suorittamaa henkilötietojen käsittelyä. Eurojust-asetuksen 42 artiklan mukaan Euroopan tietosuojavaltuutettu toimii kuitenkin tiiviissä yhteistyössä kansallisten valvontaviranomaisten kanssa tietyissä erityiskysymyksissä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/794 Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (jäljempänä *Europol-asetus*) 42 artiklan mukaan jokaisen jäsenvaltion on nimettävä kansallinen valvontaviranomainen. Eurojust-asetuksessa ei ole säädetty vastaavaa velvoitetta. Eurojust-asetuksen 26 artiklassa viitataan so-

vellettavaan toimielinten tietosuojasetukseen, jonka 3 artiklassa määritellään kansallinen valvontaviranomainen. Suomessa kansallisena valvontaviranomaisena toimii tietosuojalain (1050/2018) 8 §:ssä tarkoitettu tietosuojavaltuutettu. Koska tietosuojavaltuutettu tulee em. lainsäädännöllä määriteltyä kansalliseksi valvontaviranomaiseksi, ei ehdotettua lakia ole katsottu tarpeelliseksi täsmentää tältä osin.

Helsingin poliisilaitos on lausunnossaan pitänyt perusteltuna, että kansallisen jäsenen varajäsenenä tai avustajana voisi toimia myös esitutkintaviranomaisen edustaja, joka täyttää ylemmän oikeustieteellistä korkeakoulututkintoa koskevan kelpoisuusvaatimuksen. Nykylain mukaan varajäsenen on edellytetty täyttävän kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset. Avustajan osalta ei ole edellytetty oikeustieteen tutkintoa, joten käytännössä myös poliisihallinnon edustaja on voinut toimia avustajana. Näkemystä on perusteltu syyttäjän kanssa tehtävällä esitutkintayhteistyöllä ja esitutkintaviranomaisten roolilla esitutkinnassa. Eurojust-asetuksessa edellytetään, että varajäsenellä on kansallisen jäsenen tavoin syyttäjän, tuomarin tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti syyttäjän tai tuomarin toimivaltaa vastaavaa toimivaltaa käyttävän oikeusviranomaisen edustajan asema. Näin ollen varajäsenenä tai avustajana ei voi toimia esitutkintaviranomaisen edustaja. Kysymystä on käsitelty tarkemmin lakiehdotuksen 4 ja 5 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälän mukaan laissa annettaisiin Eurojust-asetuksen täydentävät kansalliset säännökset. Asetus on suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä ja se on sellaisenaan voimassa Suomessa. Eurojust-asetuksessa on kuitenkin jätetty joiltakin osin kansallista harkinnanvaraa. Lisäksi esimerkiksi Eurojustin kansallisen jäsenen nimittäminen ja henkilötietojen luovuttaminen Eurojustille edellyttävät Eurojust-asetusta tarkempaa sääntelyä.

2 §. *Kansallinen jäsen.* Pykälässä säädettäisiin Suomen kansallisen jäsenen nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista. Koska kansallisen jäsenen toimikaudesta säädetään Eurojust-asetuksessa, ei laissa olisi enää tarvetta säilyttää voimassa olevan Eurojust-lain 2 §:n 1 momentissa sanottua kansallisen jäsenen toimikaudesta. Sen sijaan voimassa olevan lain 2 §:n 2 momentti olisi edelleen tarpeellinen, ja uuden lain 2 §:n sisältö vastaisi sisällöltään kyseistä momenttia. Pykälän mukaan kansallinen jäsen nimitettäisiin edelleen määräaikaiseen virkasuhteeseen valtionsyyttäjäksi. Jäsenen nimittämiseen ja kelpoisuusvaatimuksiin sovellettaisiin, mitä valtionsyyttäjän nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista on säädetty Syyttäjälaitoksesta annetussa laissa.

3 §. *Kansallisen jäsenen toimivalta.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyisin tavoin siitä, että kansallisella jäsenellä on Syyttäjälaitoksesta annetun lain 10 §:ssä tarkoitettu toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Kansallinen jäsen olisi siis toimivaltainen hoitamaan syyttäjän tehtäviä koko maassa, mutta vain Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa rikosasioissa. Nämä on määritelty Eurojust-asetuksen 3 artiklassa ja sen liitteessä I. Nykyisissä ovelle säännökselle tietojen vaihtamisesta Euroopan petoksentorjuntaviraston kanssa ei olisi enää tarvetta, sillä asiasta on säädetty Eurojust-asetuksen 8 artiklan 1 kohdan b alakohdassa.

Pykälän 2 momentti vastaisi nykyisen lain 3 §:n 3 momenttia. Säännös koskisi toimenpiteitä, joita kansallinen jäsen voisi tehdä Suomen toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai sen suostumuksen saatuaan. Tarkoituksena on helpottaa kansallisten viranomaisten toimintaa mahdollistamalla se, että nämä voisivat valtuuttaa kansallisen jäsenen toimimaan puolestaan oikeudelliseen yhteistyöhön liittyvien pyyntöjen laatimisessa ja niiden täytäntöönpanossa sekä silloin, kun Eurojust koordinoi useaa jäsenvaltiota koskevan rikosasian tutkintaa tai syytetoimia.

Momentin 1 kohdan mukaan kansallinen jäsen voisi saattaa rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi. Kohdan 2 mukaan kansallinen jäsen voisi tehdä oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tai määräyksen vieraalle valtiolle. Peruste valtuuttaa kansallinen jäsen tekemään säännöksessä tarkoitettu pyyntö tai määräys voisi olla ennen muuta se, että siten voitaisiin helpottaa tai nopeuttaa pyynnön tai määräyksen täytäntöönpanoa. Kohdan 3 mukaan kansallinen jäsen voisi päättää esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvan rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tai määräyksen täytäntöönpanosta Suomessa. Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi kansallisen jäsenen vastaanotettua rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön, joka olisi pantava täytäntöön kiireellisesti. Tällöin kansallisen jäsenen tulisi käytännössä olla yhteydessä Suomen toimivaltaiseen viranomaiseen, joka voisi antaa suostumuksensa siihen, että kansallinen jäsen päättää pyynnön täytäntöönpanosta Suomessa. Kohdan mukaan kansallinen jäsen voisi päättää vain sellaisesta toimenpiteestä, josta Suomessa

päätää esitutkintaviranomainen tai syyttäjä. Kansalliselle jäsenelle ei toisin sanoen olisi mahdollista siirtää toimivaltaa päätää sellaisesta täytäntöönpanotoimesta, josta Suomessa päätää tuomioistuimien. Rajaus on perusteltu siksi, että valtiosääntöoikeudellisesti saattaisi olla ongelmallista siirtää tuomioistuimille kuuluvaa päätösvaltaa kansalliselle jäsenelle. Tähän ei olisi tarvettakaan sikäli, että kansallisen jäsenen tehtävät liittyvät nimenomaan esitutkinta- ja syyte-toimien koordinointiin. Oikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön täytäntöönpanosta olisi luonnollisesti muutoin voimassa, mitä siitä on erikseen säädetty tai asianomaisen vieraan valtion kanssa sovittu. Momentin 4 ja 5 kohdissa säädettäisiin siitä, että kansallinen jäsen voisi päätää Eurojustin koordinoitkokouksessa sovitun toimenpiteen toteuttamisesta Suomessa taikka luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun tai sen koordinoimisesta Suomessa. Siten esimerkiksi tutkinnanjohtaja tai valvotusta läpilaskusta päätävä virkamies voisi valtuuttaa kansallisen jäsenen tarvittaessa päättämään Eurojustin koordinoitkokouksessa sovitun toimenpiteen toteuttamisesta Suomessa, jos asianomainen virkamies itse ei ole päässyt osallistumaan kokoukseen.

Pykälän 3 momentti koskisi kansallisen jäsenen toimivaltuuksia kiireellisissä tilanteissa ja vastaisi pitkälti nykyisen lain 4 momenttia. Säännöksen tarkoituksena on turvata kansallisen jäsenen mahdollisuudet toimia nopeaa päätöstä edellyttävissä tilanteissa, joissa hän ei saa yhteyttä Suomessa viranomaiseen, jolla on toimivalta päätää toimenpiteestä. Momentin mukaan kansallinen jäsen voisi tällöin päätää 2—5 kohdassa mainituista esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvasta toimenpiteistä, eli tehdä vieraalle valtiolle rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tai täytäntöönpanna tällaisen pyynnön, Eurojustin koordinoitkokouksessa päätetyn tutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa sekä luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun tai sen koordinoimisesta. Valvotun läpilaskun koordinoimisessa on kyse ennen muuta tiedonkulun varmistamisesta eri vastuuviranomaisten välillä. Kansallisen jäsenen päätösvaltaa kiiretilanteissa on ehdotuksessa rajattu nykyisin tavoin siten, että säännökseen ei käytännössä olisi tarvetta turvautua. Tämä johtuu siitä, että Suomessa toimii päivystysjärjestelmä sekä esitutkintaviranomais- että syyttäjäorganisaatioissa. Kansallisen jäsenen toimivaltaa rajoittaisi lisäksi se, että hänellä olisi aina ennen päätöksen tekemistä velvollisuus olla yhteydessä Suomen viranomaiseen, joka vastaa toimenpiteen käytännön toteuttamisesta. Toimenpiteen Suomessa toimeenpaneva viranomainen olisi useimmiten tutkinnanjohtaja tai vastaavan tason virkamies. Näin varmistuttaisiin etukäteen siitä, että toimenpide toteutetaan asianmukaisesti ja voimassaolevia menettelysäännöksiä noudattaen. Esimerkiksi valvotun läpilaskun osalta olisi noudatettava poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annetun lain (687/2009) 4 §:ää sekä kansainvälisiä rikosoikeusapua koskevia sopimuksia. Voimassa olevia säännöksiä ja kansainvälisiä velvoitteita olisi noudatettava valvotun läpilaskun toteuttamisessa myös, kun kyse on Eurojustin kansallisen jäsenen välityksellä Suomeen saapuneesta valvottua läpilaskua koskevasta oikeusapupyynnöstä. Ehdotuksessa 3 momentissa edellytettäisiin myös nykyisin tavoin nimenomaisesti, että momentissa tarkoitettua toimenpiteestä on viipymättä ilmoitettava viranomaiselle, jolla on toimivalta päätää toimenpiteestä. Tämän jälkeen mainitulla viranomaisella olisi toimivalta päätää toimenpiteen jatkamisesta tai sen keskeyttämisestä. Lisärajoituksena voimassa olevaan lakiin nähden olisi se, että kansallinen jäsen voisi kiireellisissä tilanteissa tehdä päätöksiä ainoastaan esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvasta toimenpiteestä. Tätä voidaan pitää perusteltuna ottaen huomioon tuomioistuimen riippumattomuus sekä syyttäjän ja tuomioistuimen välinen toimivallan jako.

Pääosa 2 ja 3 momentin toimenpiteistä on sellaisia, jotka on ainakin jollain tasolla mainittu Eurojust-asetuksen 8 artiklassa kansallisten jäsenten valtuuksina. Koska artiklassa on kuitenkin viitattu kansalliseen lainsäädäntöön, on toimivaltuuksista selkeyden vuoksi syytä säätää riittävän kattavasti uudessa Eurojust-laissa, vaikka sääntely tällöin olisikin osittain päällekkäistä Eurojust-asetuksen kanssa. Selkeyden vuoksi voidaan pitää perusteltuna, että uudessa

laissa seurailtaisiin mahdollisimman pitkälle nykyisen lain muotoiluja, sillä nykyisen lain soveltamisessa ei ole ilmennyt ongelmia, eikä uuden lain valmistelussa ole ilmennyt selkeitä perusteita muuttaa nykyisiä toimivaltuuksia.

4 §. *Varajäsen.* Voimassa olevassa laissa oleva säännös siitä, että valtakunnansyyttäjän toimisto määrää varajäsenen tai varajäsenet, sisällytettäisiin uuteen lakiin. Varajäsenen määräämisestä voitaisiin antaa Syyttäjälaitoksesta annetun lain 30 §:ssä tarkoitetulla tavalla tarkempia määräyksiä Syyttäjälaitoksen työjärjestyksessä.

Voimassa olevassa laissa edellytetään, että varajäsenen on täytettävä kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset. Käytännössä tämä tarkoittaa, että varajäsenellä on oltava muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto. Periaatteessa siis esimerkiksi esitutkintaviranomaisen edustaja olisi voinut tämän kelpoisuusvaatimuksen täytettyään toimia varajäsenenä. Useimmiten varajäsenenä on toiminut aiemmin kansallisena jäsenenä toiminut syyttäjä. Kuten edellä on todettu, Eurojust-asetuksessa edellytetään, että varajäsenellä on kansallisen jäsenen tavoin syyttäjän, tuomarin tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti syyttäjän tai tuomarin toimivaltaa vastaavaa toimivaltaa käyttävän oikeusviranomaisen edustajan asema. Näin ollen olennaisena ei voida pitää enää nykyisin tavoin tiettyjen kelpoisuusvaatimusten täyttämistä, vaan keskeistä on varajäseneksi nimettävän henkilön asema. Eurojust-asetus mahdollistaisi syyttäjän lisäksi myös tuomarin nimeämisen varajäseneksi. Koska käytännössä varajäsen hoitaa tehtävämääräyksellä kansallisen jäsenen tehtäviä vain ajoittain tämän sijaan, suurin osa varajäseneksi nimetyn työajasta kohdistuu muunlaiseen työhön. Tuomareiden riippumattomuuden, ja tuomareiden ja syyttäjien erilaisten toimivaltuuksien vuoksi voitaisiin pitää varsin ongelmallisena tilannetta, jossa varajäsenenä toimisi tuomarin virkaa hoitava henkilö, joka ajoittain tuomarin virkansa ohessa hoitaisi varajäsenen tehtäviä Eurojustissa kansallisen jäsenen toimivaltuuksin. Perusteltuna voidaan näin ollen pitää sitä ratkaisua, että Suomessa varajäseneksi nimettäisiin aina syyttäjä.

Kansallisen jäsenen varajäsenen tai varajäsenet määräisi pykälän 1 momentin mukaan valtakunnansyyttäjän toimisto. Toistaiseksi tarve on ollut ainoastaan yhden varajäsenen määräämiselle, mutta Eurojust-asetuksen mahdollistamalla tavalla otettaisiin lakiin edelleen mahdollisuus määrätä useampia varajäseniä. Varajäsenelle annettaisiin tehtävämääräys, kuten tähänkin saakka. Varajäsen toimisi tarvittaessa kansallisen jäsenen sijasta. Koska kyse ei ole varsinaisesta viransijaiseksi nimittämisestä, puhuttaisiin säännöksessä nykyisestä laista poiketen toimimisesta kansallisen jäsenen sijasta, eikä sijaisena. Käytännössä varajäsen hoitaa kansallisen jäsenen tehtäviä esimerkiksi tämän lomien aikana. Muotoilu vastaisi Eurojust-asetuksessa käytettyä kieltä. Edellä todetulla tavalla olisi uudessa laissa tarkoituksenmukaista rajata varajäseneksi määräämisen mahdollisuus vain syyttäjiin. Varajäseneksi määrättäisiin säännöksen mukaan Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu syyttäjä.

Pykälän 2 momentin mukaan varajäsenellä olisi nykyistä lakia vastaavasti kansallisen jäsenen toimivaltuudet, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijasta. Varajäsenen toimikaudesta ei olisi enää tarve säätää, sillä se on määritelty kansallisen jäsenen toimikauden tavoin Eurojust-asetuksessa.

5 §. *Kansallisen jäsenen avustaja.* Kansallisen jäsenen avustajan tai avustajat määräisi 1 momentin mukaan valtakunnansyyttäjän toimisto. Avustajia voisi siis olla tarpeen mukaan yksi tai useampia. Avustaja toimisi tarvittaessa kansallisen jäsenen sijasta. Avustajalle ei ole nykyisessä Eurojust-laissa asetettu kelpoisuusvaatimuksia, mutta lain 5 §:n 1 momentin mukaan avustaja on voinut toimia kansallisen jäsenen sijaisena vain, mikäli hän täyttää kansallisen jäsenen kelpoisuusvaatimukset. Eurojust-asetuksen 7 artiklan 7 kohdassa edellytetään, että avus-

tajalla on oltava syyttäjän, tuomarin tai kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti syyttäjän tai tuomarin toimivaltaa vastaavaa toimivaltaa käyttävän oikeusviranomaisen edustajan asema, jotta avustaja voi toimia kansallisen jäsenen lukuun tai sijasta. Voidaan pitää perusteltuna, että avustajaksi määrätään vain sellainen henkilö, joka käytännössä voi toimia tarvittaessa kansallisen jäsenen sijasta. Mitä varajäsenen osalta on edellä todettu koskien saman henkilön toimimista tuomarina ja kansallisen jäsenen varajäsenenä, pätee myös avustajana toimimiseen. Tästä syystä pykälään ehdotetaan samanlaista rajausta, kuin varajäsenen osalta 4 §:ssä. Avustajaksi määrättäisiin siten vain Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu syyttäjä.

Kansallisen jäsenen avustajan toimikaudesta ei säädetä Eurojust-asetuksessa, mistä syystä uudessa laissa olisi edelleen tarpeen säätää toimikauden pituudesta. Kansallisen jäsenen ja varajäsenen toimikausi on Eurojust-asetuksen mukaan viisi vuotta, mistä syystä avustajan toimikausi olisi määritelty pykälän 2 momentissa saman pituiseksi. Toimikausi voitaisiin nykyisen lain mukaisesti uusia, eikä uudistamiskertoja olisi rajattu. Pykälän 3 momenttiin sisältyisi nykyisessä laissakin oleva säännös siitä, että avustajalla on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijasta.

6 §. *Kansalliset yhteyshenkilöt ja koordinointi.* Säännös vastaisi osin nykyisen lain 7 ja 8 §:ää, joissa säädetään kansallisista yhteyshenkilöistä ja heidän pääsystään Eurojustin asianhallintajärjestelmään. Näiden lisäksi säännöksessä säädettäisiin kansallisen koordinoitijärjestelmän järjestämisestä. Säännös täydentäisi Eurojust-asetuksen 20 ja 25 artiklaa. Säännöksen 1 momentin mukaan valtakunnansyyttäjän toimisto nimeäisi yhden tai useamman Eurojust-asetuksen 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kansallisen yhteyshenkilön, sekä vastaisi kyseisen artiklan 3 kohdassa tarkoitettua kansallisen koordinoitijärjestelmän järjestämisestä. Voimassa olevassa Eurojust-laissa ei ole säännöksiä kansallisen koordinoinnin järjestämisestä, mutta käytännössä koordinointi on järjestetty Eurojust-asetuksen edellyttämällä tavalla ja valtakunnansyyttäjän toimisto vastaa järjestelystä. Näin ollen uusi säännös ei merkitsisi muutosta olemassa olevaan tilanteeseen. Säännöksen tarkoituksena olisi tältä osin vain vahvistaa se, että vastuu järjestämisestä on valtakunnansyyttäjän toimistolla. Valtakunnansyyttäjän toimisto voi antaa tarkempia ohjeita siitä, miten kansallinen koordinointi Suomessa toteutetaan.

Pykälän 2 ja 3 momentti koskisivat pääsyn myöntämistä Eurojustin asianhallintajärjestelmään kansallisen koordinoitijärjestelmän edustajille. Kansallinen jäsen päättäisi 2 momentin mukaan Eurojust-asetuksen 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla 20 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen kansallisen koordinoinnin edustajien pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin. Käytännössä tilapäiset tietokannat koskevat yksittäisiä tapauksia. Pääsyn edellytyksenä olisi nykyisin tavoin, että se on tarpeen kyseisten henkilöiden Eurojust-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tehtävistä on säädetty 20 artiklan 7 kohdassa, jonka mukaan kansallinen koordinoitijärjestelmä helpottaa Eurojustin tehtävien suorittamista asianomaisessa jäsenvaltiossa, muun muassa avustamalla sen ratkaisemisessa, olisiko pyyntö käsiteltävä Eurojustin vai Euroopan oikeudellisen verkoston avulla, sekä avustamalla kansallista jäsentä niiden viranomaisten määrittämisessä, jotka vastaavat oikeudellista yhteistyötä koskevien pyyntöjen ja päätösten täytäntöönpanosta. Säännös täydentäisi 25 artiklan 2 kohtaa, ja tarkoituksena olisi ohjata kansallista jäsentä päätöksenteossa tämän harkitessa pääsyn myöntämisen edellytyksiä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että päätöksen edellä mainittujen henkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän hakemistoon tekisi valtakunnansyyttäjän toimisto. Päätöksestä olisi ilmoitettava Eurojustille ja Euroopan komissiolle. Säännös täydentäisi 25 artiklan 3 kohtaa.

7 §. *Yhteistyö kansallisten viranomaisten kanssa.* Vaikka Eurojust-asetus sisältääkin useita säännöksiä kansallisen jäsenen ja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta, ei siitä ilmene selkeää velvoitetta kansalliselle jäsenelle toimia viipymättä suhteessa

kansallisiin toimivaltaisiin viranomaisiin esimerkiksi toimittamalla vieraasta valtiosta saamansa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi. Vaikka tällainen velvoite on luettavissa useamman Eurojust-asetuksen säännöksen pohjalta (ainakin 4, 8 ja 22 artiklat), voidaan pitää perusteltuna selkeän velvoitteen kirjaamista lakiin.

Voimassa olevan Eurojust-lain 3 §:n 2 momentissa kansalliselle jäsenelle on asetettu velvoite ilmoittaa viipymättä toimivaltaiselle viranomaiselle tietoonsa tulleista seikoista, jotka liittyvät tai voivat liittyä Suomessa käsiteltävänä olevaan rikosasiaan. Hänen on myös viipymättä toimitettava vieraasta valtiosta saamansa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi. Nyt ehdotettavan 7 §:n 1 ja 2 momentti sisältäisivät vastaavat velvoitteet. Lisäksi 2 momentissa asetettaisiin velvoite toimivaltaiselle viranomaiselle käsitellä ilman aiheutonta viivytystä kansallisen jäsenen Eurojust-asetuksen 8 artiklan 5 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa tekemä pyyntö. Tämä täydentäisi Eurojust-asetuksen 8 artiklan 6 kohtaa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että toimivaltainen kansallinen viranomainen käsittelee niiden kansallisen jäsenen tekemän ehdotuksen ilman aiheutonta viivytystä. Kyse olisi tilanteista, joissa kansallisella jäsenellä ei ole toimivaltaa, vaan toimivalta esimerkiksi oikeusapua tai vastavuoroista tunnustamista koskevaan pyyntöön tai määräykseen olisi tuomioistuimella. Kansallinen jäsen voi siis tehdä Eurojust-asetuksen 8 artiklan 5 kohdan mukaisesti pyynnön tuomioistuimelle toimenpiteen toteuttamiseksi, jolloin tuomioistuin olisi käsiteltävä pyyntö ilman aiheutonta viivytystä.

8 §. *Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja.* Säännös vastaisi sisällöltään osin nykyisen lain 9 ja 10 §:ää. Eurojust-asetuksen 7 artiklan 8 kohdan mukaan Eurojustin ja jäsenvaltioiden välinen operatiivinen tietojenvaihto tapahtuu kansallisten jäsenten välityksellä.

Pykälän 1 momentin mukaan rikosasian käsittelystä vastaavan viranomaisen olisi toimitettava kansalliselle jäsenelle Eurojust-asetuksen 21 artiklan 4—6 kohdassa tarkoitettujen sekä terrorismirikoksia koskevasta tietojenvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2005/671/YOS 2 artiklassa tarkoitettujen tietojen lisäksi muut välttämättömät tiedot, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi. Säännös täydentäisi Eurojust-asetuksen 21 artiklassa ja neuvoston päätöksen 2005/671/YOS terrorismirikoksia koskevasta tiedonvaihdosta ja yhteistyöstä 2 artiklassa tarkoitettuja tietojentoimittamisvelvoitteita, sillä kaikkia mahdollisesti Eurojustin tehtävien hoitamiseksi tarpeellisia tietoja ei ole mahdollista tyhjentävästi laisaa yksilöidä. Muissa kuin Eurojust-asetuksen 21 artiklan 4—6 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa säännös jättäisi siten Suomen viranomaisen harkintaan, ovatko tiedot välttämättömiä Eurojustin tehtävien hoitamiseksi. Eurojustin tehtävät on määritelty Eurojust-asetuksen 2 ja 4 artiklassa. Tietoja olisi lähtökohtaisesti toimitettava rikosasioista, joita Eurojust tehtäviensä mukaisesti käsittelee. Kyseeseen tulisivat myös muita rikosasioita koskevat tiedot, jotka edistäisivät Eurojustin tavoitteita, esimerkiksi tutkinta- ja syytetoimien koordinoitua jäsenvaltioiden viranomaisten välillä, kun rikosasialla on vaikutusta Euroopan unionin tasolla tai se saattaisi koskea muitakin kuin asiaan suoranaisesti liittyviä jäsenvaltioita.

Pykälän 2 momentti täsmäntäisi Eurojust-asetuksen 9 artiklaa, joka koskee kansallisen jäsenen pääsyä kansallisiin rekistereihin. Momentin mukaan mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun 22 §:ssä, sovellettaisiin myös kansalliseen jäsenen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviään. Kansalliselle jäsenelle annettaisiin siis vastaava oikeus henkilötietojen saamiseen kuin mitä syyttäjällä on. Laaja tietojensaantioikeus olisi perusteltua ottaen huomioon Eurojust-asetuksen 9 artikla, jonka mukaan kansallisella jäsenellä on oltava oikeus saada tiedot rikosrekistereistä, pidätettyjen henkilöiden rekistereistä, tutkintarekistereistä, DNA-rekistereistä sekä jäsenvaltionsa viranomaisten muista rekistereistä, jos tiedot ovat tarpeen heidän tehtäviensä hoitamiseksi.

Lisäksi tietoja voitaisiin edelleen luovuttaa Eurojustille kansallisen jäsenen välityksellä poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen rekistereistä siten kuin henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain 25 §:ssä, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 33 §:ssä ja henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain 21 §:ssä säädetään. Nykylaista poiketen uuteen lakiin ei ehdoteta otettavaksi informatiivista viittaussäännöstä kyseisiin lakeihin.

Pykälän 3 momentin mukaan kansallinen jäsen saisi käsitellä asian käsittelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saamiaan henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä ja luovuttaa niitä salassapitosäännösten estämättä Eurojustille. Säännös vastaisi sisällöltään nykyisen lain 3 §:n 5 momenttia. Kansallinen jäsen voisi siis luovuttaa esimerkiksi Suomen viranomaiselta saamiaan henkilötietoja toisen jäsenvaltion kansalliselle jäsenelle asian käsittelyssä Eurojustissa.

9 §. *Luvan antaminen henkilötietojen siirtämiseen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle.* Pykälässä säädettäisiin luvan antamisesta tilanteessa, jossa Eurojust siirtää Suomen kansalliselta viranomaiselta saamiaan henkilötietoja edelleen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle Eurojust-asetuksen 56 artiklan mukaisesti. Kolmannella maalla tarkoitetaan muuta valtiota kuin Euroopan unionin jäsenvaltiota, Euroopan talousalueeseen kuuluvaa valtiota tai Sveitsiä. Kyseisen artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, että jos jäsenvaltio on siirtänyt 56 artiklan mukaisesti siirrettävät operatiiviset henkilötiedot Eurojustille tai asettanut ne sen saataville, kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on annettava siirrolle ennakkolupa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, ellei se ole antanut tätä lupaa siirrolle yleisesti tai erityisin edellytyksin. Luvan antamisesta on tarpeen erikseen säätää, koska esimerkiksi laissa henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018, jäljempänä *rikosasioiden tietosuojalaki*) 41 § ei sellaisenaan tule tilanteessa sovellettavaksi.

Säännöksen mukaan Eurojust-asetuksen 56 artiklan 1 c kohdassa tarkoitettuna ennakkoluvan henkilötietojen siirtämiseen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle antaisi alkuperäisen siirron toteuttanut toimivaltainen viranomainen ottaen asianmukaisesti huomioon rikoksen vakavuuden, henkilötietojen alkuperäisen siirron tarkoituksen ja muut asiassa merkitykselliset seikat. Nykylain 11 §:stä poiketen luvan siirrolle antaisi siis alkuperäisen siirron toteuttanut toimivaltainen viranomainen eikä kansallinen jäsen. Tällainen menettely vastaisi paremmin Eurojust-asetuksen 56 artiklan 1 c kohdassa säädettyä.

Lupaharkinnassa otettaisiin ehdotuksen mukaan huomioon vastaavia seikkoja, kuin mitä rikosasioiden tietosuojalain 41 §:n 3 momentissa on edellytetty. Näitä seikkoja olisivat kyseessä olevan rikoksen vakavuuden, henkilötietojen alkuperäisen siirron tarkoituksen lisäksi myös muut asiassa merkitykselliset seikat. Muita asiassa merkityksellisiä seikkoja voisivat olla muun muassa tiedot vastaanottavan maan ihmisoikeustilanne tai olosuhteet, joissa tietojen luovuttamisen vuoksi jotakin henkilöä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.

10 §. *Eurojustia koskevat kansalliset päätökset ja ilmoitukset.* Eurojust-asetus edellyttää useammassa kohdassa kansallista päätöksentekoa yksittäisissä asioissa ja näistä päätöksistä ilmoittamista Eurojustille ja Euroopan komissiolle. Ehdotetussa säännöksessä olisi luettelo sellaisista päätöksistä ja ilmoituksista, joista valtakunnansyyttäjän toimisto vastaisi Eurojustin toimintaan liittyen, ja joista ei olisi säädetty muissa pykälissä. Käytännössä valtakunnansyyttäjän toimisto on tähänkin saakka tehnyt säännöksessä luetellut päätökset, mutta selkeyden vuoksi voidaan pitää perusteltuna, että asiasta säädettäisiin laissa. Valtakunnansyyttäjän toi-

miston vastuulla olisi myös tehdä Eurojust-asetuksessa edellytetyt ilmoitukset vaaditulla tavalla Eurojustille ja Euroopan komissiolle.

Säännöksen 1 kohdan mukaan valtakunnansyyttäjän toimisto päättäisi Eurojust-asetuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla kansallisen jäsenen varajäsenen ja avustajan tavanomaisesta työskentelypaikasta ja ilmoittaisi tarvittaessa päätöksestä Eurojustille. Lähtökohtaisesti varajäsenen ja avustajan tavanomaisen työskentelypaikan on Eurojust-asetuksen mukaan oltava Eurojustin kotipaikassa, mutta tästä voidaan siis jäsenvaltion päätöksellä poiketa. Valtakunnansyyttäjän toimisto päättäisi 2 kohdan mukaan myös kansallisen jäsenen varajäsenten ja avustajien lukumäärästä ja ilmoittaisi Eurojustille ja Euroopan komissiolle kansallisen jäsenen, varajäsenten ja avustajien nimittämisestä Eurojust-asetuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Edelleen valtakunnansyyttäjän toimisto päättäisi 3 kohdan mukaan Eurojust-asetuksen 11 artiklan 7 kohdassa tarkoitettulla tavalla, lähetetäänkö Suomesta toinen henkilö vahvistamaan Eurojustin Suomen kansallista osastoa, jos Suomen kansallinen jäsen on valittu Eurojustin puheenjohtajaksi. Lisäksi valtakunnansyyttäjän toimisto päättäisi 4 kohdan mukaan Eurojust-asetuksen 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua päivystävän koordinaation järjestämisestä ja päivystävän koordinaation edustajille maksettavista palkkioista. Eurojust-asetus ei edellytä erillisen päätöksen tekemistä 4 kohdassa mainituista asioista, mutta selkeyden vuoksi olisi perusteltua säätää nämä valtakunnansyyttäjän toimiston päätettäviksi asioiksi. Edelleen pykälän 5 kohtaan otettaisiin säännös kansallisen asiantuntijan määräämisestä. Eurojust-asetus ei sisällä tarkempia säännöksiä asiantuntijan roolista, mutta käytännössä Eurojustissa voi kansallisia jäseniä avustaa kansallisia asiantuntijoita, joita myös Suomen osastolle on valtakunnansyyttäjän toimisto säännöllisesti määrännyt. Voimassa olevassa laissa ei ole asiantuntijaa koskevaa säännöstä, mutta koska Eurojust-asetuksessa kansallinen asiantuntija mainitaan muun muassa päivystävää koordinaatiota koskevassa 19 artiklassa, on perusteltua ottaa asiantuntijan määräämisestä säännös uuteen lakiin.

11 §. Voimaantulo. Pykälä sisältäisi tavanomaisen voimaantulo- ja kumoamissäännöksen. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan 12 päivänä joulukuuta 2019 kun Eurojust-asetusta aletaan soveltaa, tai mahdollisimman pian sen jälkeen. Lailla kumottaisiin voimassa oleva Eurojust-laki.

1.2 Laki Syyttäjälaitoksesta

Viittaus Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annettuun lakiin korjattaisiin viittaukseksi Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toiminnasta annettuun lakiin.

1.3 Laki yhteisistä tutkintaryhmistä

1.4 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

1.5 Kilpailulaki

Lakien viittaukset Syyttäjälaitoksesta annettuun lakiin korjattaisiin.

- 1.6 Laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä**
- 1.7 Laki rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä**

Eurojust-yksikkö korvattaisiin nimikkeellä Eurojust.

2 Voimaantulo

Eurojust-asetusta sovelletaan 12 päivästä joulukuuta 2019. Lakien ehdotetaan tulevan voimaan kyseisenä päivänä tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Eurojustin oikeusperustan muodostaa Lissabonin sopimukseen sisältyvä SEUT 85 artikla. Eduskunta on perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella Lissabonin sopimuksen hyväksymisen ja kansallisen voimaan saattamisen yhteydessä hyväksynyt SEUT 85 artiklan mukaisen Eurojustin toiminnan. Eurojustin tehtävänä on kyseisen artiklan mukaan jäsenvaltioiden viranomaisten ja Europolin toteuttamien operaatioiden sekä niiden toimittamien tietojen perusteella tukea ja tehostaa kansallisten tutkinta- ja syyttäjäviranomaisten toiminnan yhteensovittamista ja yhteistyötä. SEUT 86 artiklan mukaan Eurojust toimii myös pohjana EPPO:lle, jota koskevan asetuksen neuvotteluvaiheessa perustuslakivaliokunta on ottanut EPPO:n perustamiseen kantaa valtioneuvoston U-jatkokirjeistä antamissaan lausunnoissa (PeVL61/2016 vp, PeVL 19/2017).

Ehdotus on merkityksellinen perustuslain (731/1999) 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun Suomen täysivaltaisuuden kannalta. Suomi on sitoutunut useisiin oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa koskeviin velvoitteisiin. Sellaisten kansainvälisten velvoitteiden, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, ei ole katsottu olevan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa (esimerkiksi PeVL 44/2002 vp). Arvioitaessa Eurojust-asetusta Suomen täysivaltaisuuden kannalta onkin kiinnitettävä huomiota erityisesti siihen, onko Eurojustilla niin sanottua ylikansallista toimivaltaa eli Suomen viranomaisia velvoittavaa päätösvaltaa. Pääosin Eurojust-asetuksen sisältö vastaa aiempaa Eurojust-päätöstä, eikä merkitse olennaisia muutoksia Eurojustin toimintaan tai kansallisen jäsenen asemaan suhteessa muihin Suomen toimivaltaisiin viranomaisiin. Kansallisella jäsenellä ei olisi edelleenkään itsenäistä asemaa suhteessa kansallisiin esitutkinta- ja syyttäjäviranomaisiin, vaan hänen tehtävänänsä olisi avustaa kansallisia viranomaisia Suomesta saamiaan ohjeita noudattaen. Myös kiiretilanteissa kansallisella jäsenellä olisi aina velvollisuus olla yhteydessä toimenpiteen täytäntöönpanosta vastaavaan viranomaiseen. Toisaalta Eurojustin kollegion toimivaltuuksiin ei ole merkittävästi Eurojust-asetuksessa puututtu. Kollegio ei voi velvoittaa jäsenvaltiota ryhtymään mihinkään tiettyyn toimenpiteeseen, vaan ainoastaan esittää toimenpidepyynnön tai mielipiteensä jäsenvaltioille. Näin ollen Eurojust-asetuksessa ei ole siirretty Eurojustille sellaista ylikansallista päätösvaltaa, jota olisi pidettävä perustuslain kannalta ongelmallisena.

Esityksessä ehdotettu sääntely on lisäksi merkityksellistä perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotettu sääntely on merkityksellistä myös esimerkiksi EU:n perusoikeuskirjan kannalta. EU:n perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvataan yksityiselämän suoja ja 8 artiklassa jokaisen oikeus henkilötietojensa suojaan. Artiklan mukaan henkilötietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoi-

tusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. EU:n tuomioistuimen antamat tuomiot määrittävät näiltä osin yksityiselämän ja henkilötietojen suojan keskeistä sisältöä. Samoin Euroopan ihmisoikeussopimuksen yksityiselämän suojaa koskevan 8 artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen suojasta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus ((EU) 2016/679) ja sitä kansallisesti täydentävässä tietosuojalaissa sekä rikosasioiden tietosuojalaissa, jolla on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta ((EU) 2016/680, *rikosasioiden tietosuojadirektiivi*).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että yleisen tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (PeVL 14/2018 vp, s. 4). Valiokunta on myös todennut, että toisin kuin suoraan sovellettava yleinen tietosuoja-asetus, rikosasioiden tietosuojadirektiivi ei sisällä sellaista yksityiskohtaista sääntelyä, joka muodostaisi riittävän säännöspohjan perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (PeVL 14/2018 vp, s. 7). Arvioidessaan esitystä rikosasioiden tietosuojadirektiivin yleiseksi täytäntöönpanolainsäädännöksi perustuslakivaliokunta piti merkityksellisenä, että säännökseen sisältyi asianmukaiset ja yksityiskohtaiset säännökset henkilötietojen käsittelyn yleisistä edellytyksistä ja periaatteista, rekisteröidyn oikeuksista, valvonnasta ja esimerkiksi tietoturvasta (PeVL 26/2018 vp).

Eurojustin käsittelemien operatiivisten ja hallinnollisten henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan Eurojust-asetuksen tietosuojasäännösten lisäksi uutta toimielinten tietosuoja-asetusta, jolla on uudistettu unionin toimielimiä koskeva tietosuojasääntely vastaamaan paremmin yleistä tietosuoja-asetusta. Eurojust-asetuksen sisältämä sääntely on monilta osin yhtenevää rikosasioiden tietosuojadirektiivin kanssa, mutta kuitenkin kokonaisuudessaan rikosasioiden tietosuojadirektiivissä säädettyä täsmällisempää. Eurojust-asetuksessa säädetään muun muassa operatiivisten henkilötietojen käsittelystä (27 artikla), henkilötietojen säilytysajoista (29 artikla), rekisteröidyn oikeuksista ja niiden käyttämisestä (31—33 artikla) ja valvonnasta (40 artikla). Lisäksi Eurojust-asetuksen liitteessä II on määritelty tarkasti, mitä henkilötietoja Eurojust voi käsitellä. Eurojust-asetukseen sisältyvä tietosuojasääntely on siten sillä tavoin kattavaa ja yksityiskohtaista, että se varmistaa perustuslain 10 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla Eurojustille luovutettujen ja sen käsittelemien henkilötietojen suojan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaisesti.

Ehdotetun Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain 8 §:n mukaan rikosasian käsittelystä vastaavan viranomaisen tulisi toimittaa kansalliselle jäsenelle Eurojust-asetuksen 21 artiklan 4—6 kohdassa tarkoitettut tiedot ja terrorismirikoksia koskevasta tietojenvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2005/671/YOS 2 artiklassa tarkoitettut tiedot sekä lisäksi muita Eurojustin tehtävien hoitamiseksi välttämättömiä tietoja. Lisäksi kansallisella jäsenellä olisi oikeus saada tehtäviensä edellyttämiä tarpeellisia tietoja viranomaisilta ja yhteisöiltä Syyttäjälaitoksesta annetun

HE 45/2019 vp

lain 22 §:n mukaisesti. Kansallinen jäsen saisi käsitellä asian käsittelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saamia henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä ja luovuttaa niitä Eurojustille. Tietoihin tyypillisesti sisältyy perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä arkaluonteisiksi katsottuja tietoja, kuten tietoja epäilystä rikoksesta tai rikostuomioista.

Arvioidessaan arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä eri yhteyksissä, perustuslakivaliokunta on korostanut sitä, että käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain kyseessä olevan tarkoituksen tai järjestelmän kannalta välttämättömään (PeVL 14/2018 vp, PeVL 3/2017 vp). Ehdotettu säännös tietojen toimittamisesta kansalliselle jäsenelle yksilöisi tietyiltä osin velvoittavalla tavalla luovutettavat tiedot. Ehdotettu sääntely on tarkkarajaista ja rajattu välttämättömään. Eurojustille lainsäädännössä asetettujen tehtävien hoitamiseksi saattaa kuitenkin tapauskohtaisesti olla perusteltua luovuttaa myös muita asiaan liittyviä tietoja. Näin ollen ehdotuksen mukaan muita välttämättömiä tietoja voitaisiin luovuttaa silloin, kun se on Eurojustin tehtävien hoitamiseksi tarpeen.

Eurojust-asetuksen 56 artiklassa säädetään Eurojustille luovutettujen tietojen siirtämisestä edelleen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle. Siirron edellytyksenä olisi muun muassa tiedon alun perin siirtäneen jäsenvaltion antama lupa ja varmuus riittävästä tietosuojan tasosta kohdemaassa. Ehdotetun Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetun lain 9 §:n mukaan luvan tietojen siirtämiseen voisi antaa alkuperäisen siirron toteuttanut toimivaltainen viranomainen ottaen asianmukaisesti huomioon rikoksen vakavuuden, henkilötietojen alkuperäisen siirron tarkoituksen ja muut asiassa merkitykselliset seikat. Säännös on pääosin saman sisältöinen kuin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 26/2018 vp) säädetyn rikosasioiden tietosuojalain 41 §:n 3 momentin säännös. Muita asiassa merkityksellisiä seikkoja voisivat olla muun muassa vastaanottavan maan ihmisoikeustilanne tai olosuhteet, joissa tietojen luovuttamisen vuoksi jotakin henkilöä uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti.

Mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa annetaan Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen (2002/187/YOS) korvaamisesta ja kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1727, jäljempänä *Eurojust-asetus*, täydentävät säännökset.

2 §

Kansallinen jäsen

Eurojust-asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kansallinen jäsen nimitetään määräaikaiseen virkasuhteeseen valtiosyyttäjäksi valtakunnansyyttäjän toimistoon. Jäsenen nimittämiseen ja kelpoisuusvaatimukseen sovelletaan, mitä valtiosyyttäjän nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään.

3 §

Kansallisen jäsenen toimivalta

Kansallisella jäsenellä on Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 10 §:ssä tarkoitettu toimivalta Eurojustin toimivaltaan kuuluvissa asioissa.

Kansallinen jäsen voi toimivaltaisen viranomaisen pyynnöstä tai suostumuksella:

- 1) saattaa rikosasian Eurojustin käsiteltäväksi;
- 2) tehdä vieraalle valtiolle rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön tai määräyksen;
- 3) päättää esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvan rikosoikeudellista yhteistyötä koskevan pyynnön ja määräyksen täytäntöönpanosta Suomessa;
- 4) päättää Eurojustin järjestämässä koordinoitukokouksessa tarpeelliseksi katsotun esitutkintatoimenpiteen suorittamisesta Suomessa; sekä
- 5) päättää luvan myöntämisestä valvottuun läpilaskuun tai sen koordinoimisesta Suomessa.

HE 45/2019 vp

Kansallinen jäsen voi päättää 2 momentin 2—5 kohdassa tarkoitetusta esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän toimivaltaan kuuluvasta toimenpiteestä kiireellisessä tilanteessa, jos hän ei saa yhteyttä viranomaiseen, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä. Ennen päätöksen tekemistä kansallisen jäsenen on oltava yhteydessä toimenpiteen täytäntöönpanosta vastaavaan viranomaiseen. Toimenpiteestä on viipymättä ilmoitettava viranomaiselle, jolla on toimivalta päättää toimenpiteestä, minkä jälkeen toimivalta päättää toimenpiteen jatkamisesta tai sen keskeyttämisestä on kyseisellä viranomaisella.

4 §

Varajäsen

Eurojust-asetuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kansallisen jäsenen varajäsenen tai varajäsenet määrää valtakunnansyyttäjän toimisto. Varajäsen toimii tarvittaessa kansallisen jäsenen sijasta. Varajäseneksi määrätään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu syyttäjä.

Varajäsenellä on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijasta.

5 §

Kansallisen jäsenen avustaja

Kansallisen jäsenen avustajan tai avustajat määrää valtakunnansyyttäjän toimisto. Avustaja toimii tarvittaessa kansallisen jäsenen sijasta. Avustajaksi määrätään Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu syyttäjä.

Avustajan toimikausi on viisi vuotta, ja se voidaan uusida.

Avustajalla on 3 §:ssä säädetty toimivalta, kun hän toimii kansallisen jäsenen sijasta.

6 §

Kansalliset yhteyshenkilöt ja koordinointi

Valtakunnansyyttäjän toimisto nimeää yhden tai useamman Eurojust-asetuksen 20 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kansallisen yhteyshenkilön sekä vastaa mainitun artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kansallisen koordinoinnin järjestämisestä.

Kansallinen jäsen päättää Eurojust-asetuksen 25 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla 20 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän tilapäisiin tietokantoihin. Pääsyn edellytyksenä on, että se on tarpeen kyseisten henkilöiden Eurojust-asetuksessa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Valtakunnansyyttäjän toimisto päättää Eurojust-asetuksen 25 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla 20 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden pääsystä Eurojustin asianhallintajärjestelmän hakemistoon. Valtakunnansyyttäjän toimiston on ilmoitettava Eurojustille ja Euroopan komissiolle tekemästään päätöksestä.

7 §

Yhteistyö kansallisten viranomaisten kanssa

Kansallisen jäsenen on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle tietoonsa tulleista seikoista, jotka liittyvät tai voivat liittyä Suomessa käsiteltävänä olevaan rikosasiaan.

Kansallisen jäsenen on viipymättä toimitettava vieraasta valtiosta saamansa rikosoikeudellista yhteistyötä koskeva pyyntö toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi. Jos kansallinen

HE 45/2019 vp

jäsen tekee Eurojustin toimivaltaan kuuluvassa asiassa pyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle Eurojust-asetuksen 8 artiklan 5 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa, kyseisen viranomaisen on käsiteltävä tällainen pyyntö ilman aiheetonta viivytystä.

8 §

Tietojen toimittaminen kansalliselle jäsenelle ja tämän oikeus käsitellä henkilötietoja

Rikosasian käsittelystä vastaavan viranomaisen on toimitettava kansalliselle jäsenelle Eurojust-asetuksen 21 artiklan 4—6 kohdassa sekä terrorismirikoksia koskevasta tietojenvaihdosta ja yhteistyöstä tehdyn neuvoston päätöksen 2005/671/YOS 2 artiklassa tarkoitettujen tietojen lisäksi muut välttämättömät tiedot, jotka ovat tarpeen Eurojustin tehtävien hoitamiseksi.

Mitä syyttäjän tiedonsaantioikeudesta säädetään Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 22 §:ssä, sovelletaan myös kansalliseen jäseneseen tämän hoitaessa Eurojust-asetuksen mukaisia tehtäviä.

Kansallinen jäsen saa käsitellä asian käsittelyssä Eurojustissa toimivaltansa nojalla saamiaan henkilötietoja salassapitosäännösten estämättä, ja luovuttaa niitä salassapitosäännösten estämättä Eurojustille.

9 §

Luvan antaminen henkilötietojen siirtämiseen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle

Eurojust-asetuksen 56 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna ennakkoluvan henkilötietojen siirtämiseen kolmannelle maalle tai kansainväliselle järjestölle voi antaa alkuperäisen siirron toteuttanut toimivaltainen viranomainen ottaen asianmukaisesti huomioon rikoksen vakavuuden, henkilötietojen alkuperäisen siirron tarkoituksen ja muut asiassa merkitykselliset seikat.

10 §

Eurojustia koskevat kansalliset päätökset ja ilmoitukset

Valtakunnansyyttäjän toimisto:

1) päättää Eurojust-asetuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla kansallisen jäsenen varajäsenen ja avustajan tavanomaisesta työskentelypaikasta ja ilmoittaa tarvittaessa päätöksestä Eurojustille;

2) päättää kansallisen jäsenen varajäsenten ja avustajien lukumäärästä ja ilmoittaa Eurojustille ja Euroopan komissiolle kansallisen jäsenen, varajäsenten ja avustajien nimittämisestä Eurojust-asetuksen 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti;

3) päättää Eurojust-asetuksen 11 artiklan 7 kohdassa tarkoitettulla tavalla lähetetäänkö Suomesta toinen henkilö vahvistamaan Eurojustin Suomen kansallista osastoa, jos Suomen kansallinen jäsen on valittu Eurojustin puheenjohtajaksi;

4) päättää Eurojust-asetuksen 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna päivystävän koordinaation järjestämisestä ja päivystävän koordinaation edustajille maksettavista palkkioista; sekä

5) voi määrätä Eurojust-asetuksen 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna kansallisen asiantuntijan määrääjäksi Eurojustiin.

11 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annettu laki (742/2010).

2.

Laki

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 7 § seuraavasti:

7 §

Syyttäjät

Syyttäjiä ovat:

- 1) valtakunnansyyttäjä ja apulaisvaltakunnansyyttäjä;
- 2) valtiosyyttäjä;
- 3) johtava aluesyyttäjä ja johtava maakunnansyyttäjä;
- 4) erikoissyyttäjä;
- 5) aluesyyttäjä ja maakunnansyyttäjä;
- 6) apulaissyyttäjä.

Suomen kansallisesta jäsenestä Eurojustissa säädetään Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

3.

Laki

yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (1313/2002) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 304/2014, seuraavasti:

2 §

Tutkintaryhmän kokoonpano

Tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Tutkintaryhmään kuuluu myös tutkintaryhmään ilmoittautunut Suomen toimivaltainen syyttäjä. Sen mukaan kuin sopimuksessa erikseen määrätään, tutkintaryhmään voi kuulua myös muita henkilöitä. Tutkintaryhmän kokoonpanosta on määrättävä tutkintaryhmän perustamista koskevassa sopimuksessa.

Jos tutkintaryhmä koskee Suomea ja tutkintaryhmää varten myönnetään Euroopan unionin rahoitusta, tutkintaryhmään on kutsuttava Eurojustin Suomen kansallinen jäsen. Kansallinen jäsen toimii tutkintaryhmässä Suomen kansallisena syyttäväviranomaisena ja hänellä on Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 10 §:ssä tarkoitettu toimivalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016)
143 §:n 3 kohta seuraavasti:

143 §

Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaiselle

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä valvonnassa saamansa tiedon tai asiakirjan jos se on tarpeen:

3) syyttäjälle Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 22 §:ssä säädettyssä laajuudessa virkatehtävien suorittamista varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

5.

Laki

kilpailulain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 39 §:n 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 721/2019, seuraavasti:

39 §

Tietojenvaihto viranomaisten välillä

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tiedon tai asiakirjan, jonka se on saanut tai laatinut tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä, jos se on tarpeen:

5) syyttäjälle Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

6.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 35 § seuraavasti:

35 §

Viivästykset

Jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 60 päivän kuluessa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisesta, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, eikä asiaa ole lainvoimaisesti ratkaistu kymmenen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta, syyttäjän on vastaavasti tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 30 päivän kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen määräaikojen päättymisestä, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä Eurojustille.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

7.

Laki

rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (295/2012) 9 §:n 1 momentti seuraavasti:

9 §

Yhteisymmärrykseen pääsemiseksi noudatettava menettely

Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät ole päässeet 8 §:ssä tarkoitetuissa neuvotteluissa yhteisymmärrykseen rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä, toimivaltaisen viranomaisen tulee tarvittaessa antaa asia Eurojustin käsiteltäväksi. Edellytyksenä on, että yksikkö on toimivaltainen käsittelemään kyseisen rikoksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Helsingissä 10 päivänä lokakuuta 2019

Pääministeri

Antti Rinne

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

2.

Laki

Syyttäjälaitoksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 7 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Syyttäjät

Syyttäjät

Syyttäjiä ovat:

- 1) valtakunnansyyttäjä ja apulaisvaltakunnansyyttäjä;
- 2) valtionsyyttäjä;
- 3) johtava aluesyyttäjä ja johtava maakunnansyyttäjä;
- 4) erikoissyyttäjä;
- 5) aluesyyttäjä ja maakunnansyyttäjä;
- 6) apulaissyyttäjä.

Suomen kansallisesta jäsenestä Eurojustissa säädetään Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetussa laissa (742/2010).

Syyttäjiä ovat:

- 1) valtakunnansyyttäjä ja apulaisvaltakunnansyyttäjä;
- 2) valtionsyyttäjä;
- 3) johtava aluesyyttäjä ja johtava maakunnansyyttäjä;
- 4) erikoissyyttäjä;
- 5) aluesyyttäjä ja maakunnansyyttäjä;
- 6) apulaissyyttäjä.

Suomen kansallisesta jäsenestä Eurojustissa säädetään *Suomen osallistumisesta Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön viraston (Eurojust) toimintaan annetussa laissa* (/).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____

3.

Laki

yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain (1313/2002) 2 §, sellaisena kuin se on laissa 304/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tutkintaryhmän kokoonpano

Tutkintaryhmän kokoonpano

Tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Tutkintaryhmään kuuluu myös tutkintaryhmään ilmoittautunut Suomen toimivaltainen syyttäjä. Sen mukaan kuin sopimuksessa erikseen määrätään, tutkintaryhmään voi kuulua myös muita henkilöitä. Tutkintaryhmän kokoonpanosta on määrättävä tutkintaryhmän perustamista koskevassa sopimuksessa.

Jos tutkintaryhmä koskee Suomea ja tutkintaryhmää varten myönnetään Euroopan unionin rahoitusta, tutkintaryhmään on kutsuttava Eurojustin Suomen kansallinen jäsen. Kansallinen jäsen toimii tutkintaryhmässä Suomen kansallisena syyttäviviranomaisena ja hänellä on syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) 7 §:ssä tarkoitettu toimivalta.

Tutkintaryhmä koostuu sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista viranomaisista. Tutkintaryhmään kuuluu myös tutkintaryhmään ilmoittautunut Suomen toimivaltainen syyttäjä. Sen mukaan kuin sopimuksessa erikseen määrätään, tutkintaryhmään voi kuulua myös muita henkilöitä. Tutkintaryhmän kokoonpanosta on määrättävä tutkintaryhmän perustamista koskevassa sopimuksessa.

Jos tutkintaryhmä koskee Suomea ja tutkintaryhmää varten myönnetään Euroopan unionin rahoitusta, tutkintaryhmään on kutsuttava Eurojustin Suomen kansallinen jäsen. Kansallinen jäsen toimii tutkintaryhmässä Suomen kansallisena syyttäviviranomaisena ja hänellä on *Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 10 §:ssä* tarkoitettu toimivalta.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

4.

Laki

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 143 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016)
143 §:n 3 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

143 §

143 §

*Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaisel-
le*

*Tietojen luovuttaminen toiselle viranomaisel-
le*

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäynnösten estämättä valvonnassa saamansa tiedon tai asiakirjan jos se on tarpeen:

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäynnösten estämättä valvonnassa saamansa tiedon tai asiakirjan jos se on tarpeen:

3) syyttäjille syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) 25 §:ssä säädettyssä laajuudessa virkatehtävien suorittamista varten;

3) syyttäjälle *Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 22 §:ssä* säädettyssä laajuudessa virkatehtävien suorittamista varten;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

5.

Laki

kilpailulain 39 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 39 §:n 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 721/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

39 §

Tietojenvaihto viranomaisten välillä

Tietojenvaihto viranomaisten välillä

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tiedon tai asiakirjan, jonka se on saanut tai laatinut tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä, jos se on tarpeen;

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä tiedon tai asiakirjan, jonka se on saanut tai laatinut tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisen yhteydessä, jos se on tarpeen;

5) syyttäjille syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) 6 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten;

5) syyttäjälle *Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:ssä* säädettyjä tehtäviä varten;

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 . _____

6.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 35 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

35 §

Viivästykset

Jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 60 päivän kuluessa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisesta, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, eikä asiaa ole lainvoimaisesti ratkaistu kymmenen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta, syyttäjän on vastavasti tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 30 päivän kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen määräaikojen päättymisestä, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä Eurojust-yksikölle.

Ehdotus

35 §

Viivästykset

Jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 60 päivän kuluessa luovutettavaksi pyydetyn kiinniottamisesta, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä pyynnön esittäneen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle.

Jos luovutettavaksi pyydetty on suostunut luovuttamiseen, eikä asiaa ole lainvoimaisesti ratkaistu kymmenen päivän kuluessa suostumuksen antamisesta, syyttäjän on vastavasti tehtävä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus.

Jos luovuttamisasiaa ei ole lainvoimaisesti ratkaistu 30 päivän kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen määräaikojen päättymisestä, syyttäjän on ilmoitettava viivästyksestä ja sen syystä *Eurojustille*.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 _____.

7.

Laki

rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta sekä esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (295/2012) 9 §:n 1 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Yhteisymmärryksen pääsemiseksi noudatettava menettely

Yhteisymmärryksen pääsemiseksi noudatettava menettely

Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät ole päässeet 8 §:ssä tarkoitetuissa neuvotteluissa yhteisymmärryksen rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä, toimivaltaisen viranomaisen tulee tarvittaessa antaa asia Eurojust-yksikön käsiteltäväksi. Edellytyksenä on, että yksikkö on toimivaltainen käsittelemään kyseisen rikoksen.

Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät ole päässeet 8 §:ssä tarkoitetuissa neuvotteluissa yhteisymmärryksen rikosoikeudellisen menettelyn siirtämisestä, toimivaltaisen viranomaisen tulee tarvittaessa antaa asia *Eurojustin* käsiteltäväksi. Edellytyksenä on, että yksikkö on toimivaltainen käsittelemään kyseisen rikoksen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 . _____